

Välfärd

4/2014

SCB

Statistiska centralbyrån

Statistics Sweden

Män dominerar
GATUNAMNEN

40-TALISTERNA
inte största generationen

KONTRASTERNAS
EUROPA TRÄDER
FRAM

ENSAMHETEN

stor bland singelföräldrar

ges ut av

STATISTISKA CENTRALBYRÅN

med syfte att i lättillgänglig form presentera och analysera aktuell statistik om välfärd, arbetsmarknad, utbildning och befolkning. Tidskriften är öppen för bidrag från experter såväl inom som utanför SCB. Författarna svarar själva för åsikter som framförs.

© 2014, Statistiska centralbyrån

Citera gärna men ange källan:
SCB:s tidskrift Välfärd

REDAKTION

Alexandra Kopf Axelman	08-506 943 51
Chefredaktör	
Teresia Dunér	08-506 947 54
Johan Eklund	45 38
Anna Nyman	45 94
Hans Heggemann	019-17 68 10
Kenny Petersson	65 62
Åsa Westlund,	08-506 949 15
layout, diagram	

REDAKTIONSÅD

Inger Eklund, ansvarig utgivare
Karin Anderberg
Eva Hagsten
Therese Hedlund
Magnus Sjöström
Viveka Palm

ADRESS

Tidskriften Välfärd
Statistiska centralbyrån
Box 24300, 104 51 Stockholm
E-post: tidskriften.valfard@scb.se
Webbplats: www.scb.se/valfard

PRENUMERATIONER

Att prenumerera på Välfärd är gratis.

Beställ e-prenumeration:

www.scb.se/valfard

Beställ prenumeration av papperstidning:

prenumeration.valfard@scb.se

Frågor om prenumeration:

019-17 65 51

Omslagsfoto:

Jörgen Wiklund, Scandinav

Medlem i

**SVERIGES
TIDSKRIFTER**

ISSN 1654-1502 (Online)

ISSN 1651-6710 (Print)

URN:NBN:SE:SCB-2014-A05T11404_pdf

Elanders, december 2014

Kan vi sänka siffran till jul?

Det är synd att man inte kan ändra världen med statistik. Tänk om man kunde fippla lite med siffrorna i vår artikel om ensamhet och på så sätt minska ensamheten lite. Nu får vi förlita oss på det gamla vanliga sättet – alltså ändra verkligheten. Kanske kan du bidra till att minska ensamheten om du läser det här numret av Välfärd tillsammans med någon?

DÅ HITTAR NI BLAND ANNAT en artikel om vilka namn som finns på våra gatuskyltar. Ett kul exempel på vad man kan få fram genom att blanda olika datakällor. Kuriosa på sätt och vis, men visst säger det ändå något om vårt samhälle.

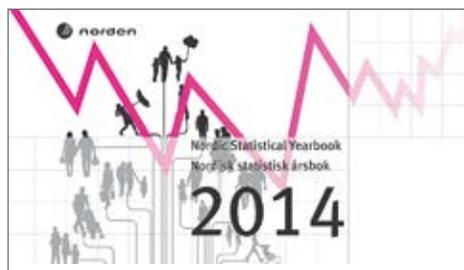
LÄS OCKSÅ OM VÅRDNADSBIDRAGET. Det kan säkert få igång diskussionen. Vad säger statistiken egentligen om detta omdebatterade bidrag?

LÄS VIDARE OM 40-TALISTERNA. En generation som fått många pikar om sin storlek. Att kommentera någons storlek tyder ju som bekant på dålig uppfostran. Det visar sig dessutom att det inte är helt rättvist i detta fall.

TILL SIST MÅSTE JAG UTFÄRDA EN VARNING! Om du har den minsta gnutta statistiknörd i dig (och det har du antagligen om du håller den här tidningen i din hand) så är kartan på sidan 13 beroendeframkallande. Den tryckta versionen går väl an, men skriv inte in "Geostat population grid" i din sökmotor om du vill få något mer gjort idag.

alexandra.kopf.axelman@scb.se

**NORDISK
STATISTISK
ÅRSBOK 2014**
– ute nu!

Hur skiljer sig de nordiska länderna åt i statistiken och var finns likheterna? Nordisk statistisk årsbok ger en unik överblick över siffror, fakta och utveckling på alla tänkbara områden så att du själv kan göra jämförelser.

Årsboken finns att köpa eller ladda ner gratis på **WWW.SCB.SE**

5 **Lägre risk att chefen dör i förtid**

Dödlighet i olika yrkesgrupper.

8 **Besvär av stress ökar i arbetslivet**

Kvinnor värre drabbade än män.

10 **Singelföräldrar känner sig ofta ensamma**

Ensamhet också vanligt bland unga och gamla kvinnor.

12 *Intervju:*
Finmaskigt nät suddar ut gränserna13 **Europas befolkning
– detaljerna träder fram**

Ny karta från Eurostat.

” ... till exempel är befolkningen
sällan jämnt fördelad inom ett land
eller en region.18 **Lägre inkomster bland föräldrar
med vårdnadsbidrag**

Vi kartlägger omdiskuterat bidrag.

21 **40-talisterna inte ens flest när de föddes**

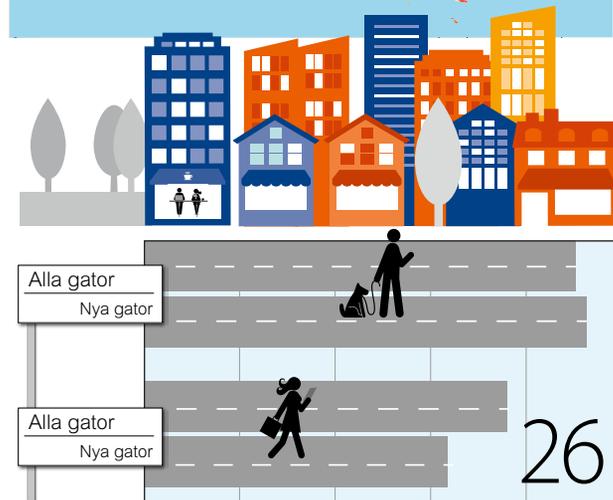
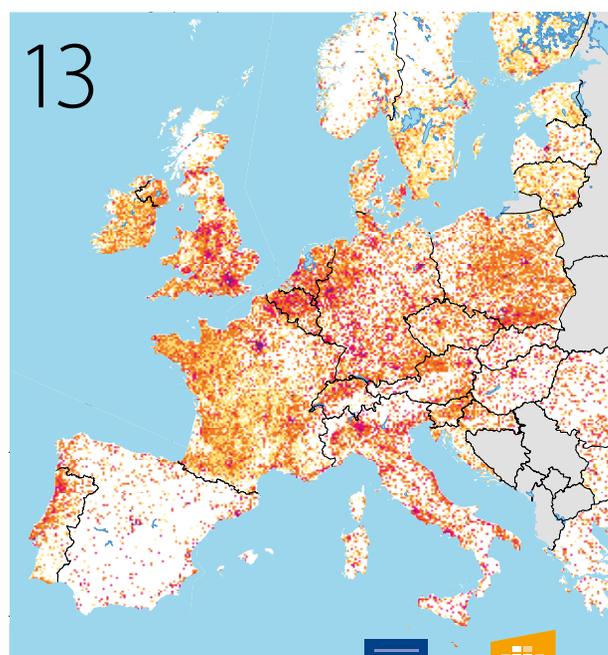
Om en generation som fått kritik för sin storlek.

24 *Statistikskolan:*
Rätt diagram lyfter ditt budskap26 **Män får längre gator**

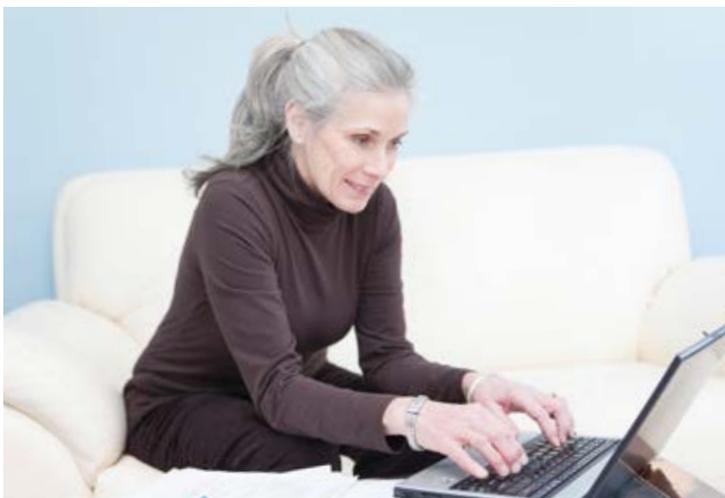
En bit kvar till jämställdhet på gatuskyltar.

28 **Äldsta syskonet får flest egna barn**

Störst effekt bland föräldrar från stor familj

30 **NOTISER***Baksidan:***En tiondel av Sverige
ägs av kvinnor**

Publikationer från SCB

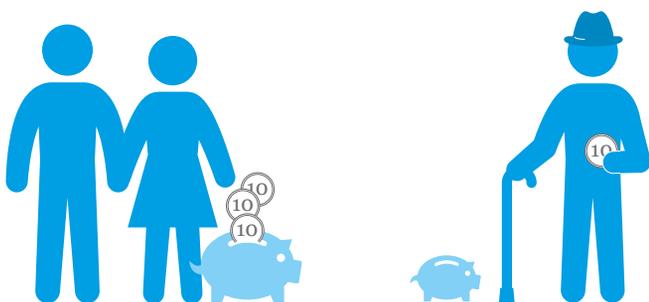

Många tar ut pension men jobbar ändå

Av 50–69-åringarna som tog ut pension i Sverige under 2012 var 38 procent samtidigt sysselsatta.

Island och Norge var de enda länder som hade en högre andel sysselsatta än Sverige bland de som tog ut pension. Genomsnittet för EU:s medlemsländer var 19 procent. Läs mer om övergången från arbete till pension i Arbetskraftsundersökningens temarapport: **Övergången från arbete till pension 2012.**

Negativt sparande för ensamboende äldre

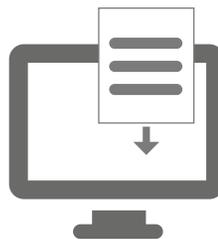
Sparkvoten, det vill säga sparandet i förhållande till den disponibla inkomsten, skiljer sig åt mellan olika kategorier av hushåll. Mest sparar hushåll med två vuxna utan barn, och minst sparar singelboende över 65 år och ensamstående med barn. Dessa två hushållsgrupper uppvisar dessutom negativt sparande, eftersom deras konsumtion är större än den totala disponibla inkomsten. Läs mer om hushållens ekonomi i rapporten **Hushållssektorn i nationalräkenskaperna – inkomster, konsumtion och sparande för olika hushållsgrupper.**

Alla publikationer kan laddas ner som pdf:er från www.scb.se. Vissa av dem kan du även beställa tryckta.

VAR TREDJE LAGRAR PÅ NÄTET

Nästan 40 procent av männen och drygt 25 procent av kvinnorna använder lagringstjänster på internet. Framför allt handlar det om personer i åldersgruppen 25–34 år. Några exempel på tjänster för lagring utrymme är Google Drive och Dropbox. Var femte person i åldern 16–85 år använder också internetlagring för att dela filer med andra. Läs mer i rapporten **Privatpersoners användning av datorer och internet 2014.**

ÖKAD BRIST PÅ NYUTBILDADE

Det senaste året är det fler arbetsgivare som upplevt brist på nyutexaminerad arbetskraft inom olika utbildningsområden än året innan.

Inte minst råder det stor brist på speciallärare och specialpedagoger, fritidspedagoger, matematik- och NO-lärare. Vill du veta hur det ser ut i andra utbildningskategorier? Läs mer i **Arbetskraftsbarometern 2014.**

Prenumerera på Valfärd via e-post

Du vet väl att du kan prenumerera på Valfärd elektroniskt via vårt nyhetsbrev? Anmäl dig på www.scb.se/valfard. Där kan du också prenumerera på papperstidningen. Båda är gratis.

Lägre risk att chefen dör i förtid

Risken att dö i förtid är generellt lägre bland chefer och i yrken med krav på eftergymnasial utbildning, om man jämför med alla sysselsatta på arbetsmarknaden. Överlag är dödsrisken högst i yrken utan krav på yrkesutbildning, exempelvis bland vaktmästare och städare. →

SCB har gjort en uppföljning av risken att avlida i förtid baserad på uppgifter från yrkesregistret. Uppföljningen gäller alla typer av dödsfall, inte bara de som inträffar under arbetstid, men utan att gå in på olika dödsorsaker. I den åldersgrupp som ingår i studien, 35–65 år, inträffar totalt sett relativt få dödsfall, cirka 2,5 per 1 000 genomlevda år.

Det finns tydliga skillnader mellan olika yrken när det gäller hur vanligt det är att avlida i förtid. Att yrken som normalt kräver eftergymnasial utbildning, till exempel lärare och läkare, generellt har låg dödlighet kan bero på att de flesta i sådana yrken också har en hög utbildning. Vi vet från flera tidigare studier att högre utbildning minskar risken att dö i förtid.

MEN PERSONER SOM INTE HAR NÅGON eftergymnasial utbildning har också låg risk att avlida i förtid om de har ett chefsjobb eller ett yrke som normalt kräver eftergymnasial utbildning. Det betyder att det finns andra faktorer i jobbet som minskar risken att dö i förtid. Det kan exempelvis handla om att yrket har relativt hög lön och en bra arbetsmiljö. Yrken med lägre kvalifikationskrav, som undersköterskor,

Det finns tydliga skillnader mellan olika yrken när det gäller hur vanligt det är att avlida i förtid.

maskinoperatörer och städare, har istället sämre arbetsmiljö och relativt sett lägre lön. Det kan bidra till sämre hälsa och fler dödsfall tidigt i livet.

Det finns också yrkesskillnader när det gäller livsstilsfaktorer, till exempel rökning, risktagande och riskbruk av alkohol, som bidrar till att risken att dö i förtid ser olika ut i olika yrken. Inom vissa yrkesgrupper kan det bland annat odlas en kultur där man konsumerar stora mängder alkohol. Det finns med andra ord ett flertal olika faktorer som kan samverka till att dödsfallen är vanligare i vissa yrken än i andra.

STORA YRKEN MED RELATIVT HÖG DÖDLIGHET finns mest i branscher som domineras kraftigt av kvinnor, särskilt inom vård och omsorg. Det gäller dock inte barnomsorgen där barnskötare istället har lägre dödlighet än sysselsatta i genomsnitt. Hotell- och kontorsstädare, lastbilsförare, försäljare av dagligvaror och verktygsmaskinoperatörer är andra stora yrken med relativt hög dödsrisk.

Bland alla yrken som har lägre dödlighet än sysselsatta i stort dominerar chefsyrken och yrken med krav på eftergymnasial utbildning. De antalsmässigt största yrkesgrupperna med låg dödlighet är före-

HÖG DÖDLIGHET FÖR VÅRDARE OCH STÄDARE – LÅG FÖR CHEFER OCH LÄKARE

De tio största undergrupperna av yrken med **lägre dödlighet** jämfört med sysselsatta i genomsnitt

De tio största undergrupperna av yrken med **högre dödlighet** jämfört med sysselsatta i genomsnitt

Måttet i diagrammet heter SMR och är köns- och åldersstandardiserade dödstal 2008–2012 jämfört med sysselsatta som hade en yrkesuppgift 2007.

* inom handel, hotell och restaurang, transport och kommunikation

Det finns ett visst samband mellan könsfördelningen i yrkesgruppen och dödligheten i yrket.

tagssäljare, systemerare och programmerare, läkare, övriga sjuksköterskor samt revisorer. Men bland de största yrkena med låg dödlighet finns också byggnadsträarbetare, inredningssnickare och barnskötare. Det är yrken som normalt kräver gymnasiekompetens. Det är alltså inte enbart utbildningskraven som har betydelse för den totala dödligheten i yrket. Risken att dö i förtid kan vara låg trots relativt låga utbildningskrav.

DEN SVENSKA ARBETSMARKNADEN är kraftigt köns-segregerad. Det finns 40 yrkesgrupper där minst 80 procent av de som arbetar är män och 15 yrkesgrupper med minst 80 procent kvinnor. Frågan är om dödligheten i yrket också varierar beroende på om det domineras starkt av endera könet eller har en jämn könsfördelning.

Det finns ett visst samband mellan könsfördelningen i yrkesgruppen och dödligheten i yrket. Risken att avlida i förtid är relativt hög för både kvinnor och män i yrken som har minst 80 procent kvinnor och mindre än 20 procent män. I denna grupp har män 35 procent högre dödlighet och kvinnor 21 procent högre dödlighet jämfört med yrken med jämn könsfördelning. Män har också relativt hög dödlighet i yrken som har minst 80 procent män. I dessa yrken finns däremot ingen förhöjd dödsrisk bland kvinnor.

I yrken med jämn könsfördelning har däremot både kvinnor och män lägre risk att avlida i förtid än sysselsatta i genomsnitt. Det beror på att dessa yrken nästan helt utgörs av yrken med krav på eftergymnasial utbildning, till exempel företagsekonomer, gymnasielärare och läkare. Det är yrken med låg dödsrisk för både kvinnor och män. ■

FAKTA

I rapporten **Yrke och dödlighet 2008–2012** har SCB gjort en uppföljning av risken att avlida i förtid för perioden 2008–2012. Studien utgår från uppgifter i yrkesregistret år 2007 och 3,66 miljoner personer som då var 35–64 år. För breda yrkeskategorier jämförs dödligheten efter kön, utbildningsnivå och födelse land.

Standardiserade dödstal (SMR) används som mått för risken att avlida i förtid, 35–65 år. Det innebär att dödsrisken i yrket, per kön och ålder, jämförs med dödsrisken för alla som var sysselsatta i november 2007 och som hade en yrkesuppgift. Dödsrisken för jämförelsegruppen är satt till 1. Om SMR-talet är större än 1 är dödligheten i gruppen högre än bland sysselsatta totalt. Ett SMR-tal mindre än 1 betyder att gruppens dödlighet är lägre än bland sysselsatta totalt.

SSYK-96, Standard för svensk yrkesklassificering, är den svenska yrkesindelning som används i rapporten.

KÄLLA

Statistiska centralbyrån (2014). **Yrke och dödlighet 2008–2012**. Demografiska rapporter 2014:3.

Örjan Hemström

arbetar som demograf på SCB 08-506 949 97 orjan.hemstrom@scb.se

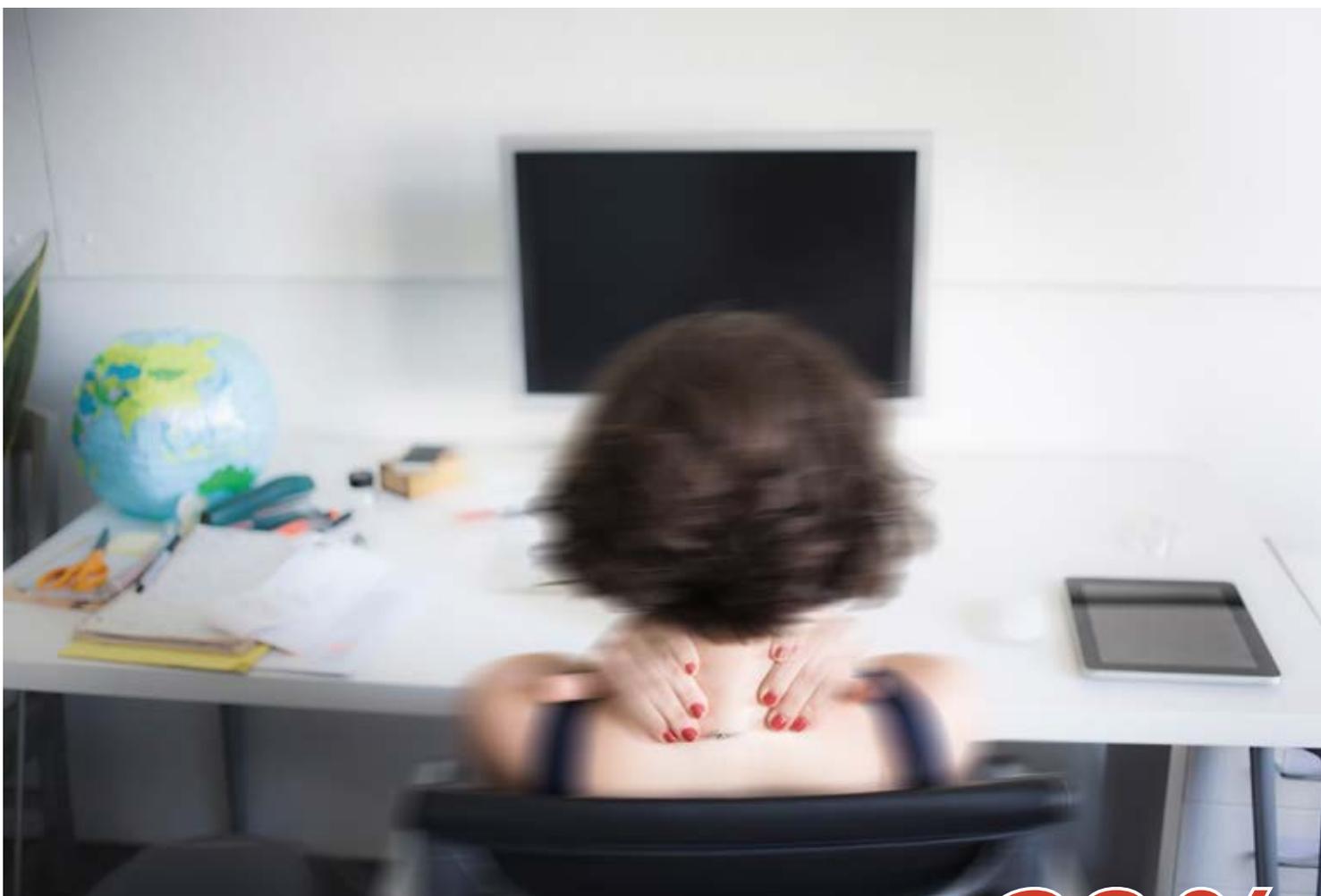

Foto: A&Me, Johnér

Yrkesgruppen kassapersonal är kvinnodominerad och har högre dödlighet än arbetsmarknaden i stort.

Besvär av stress ökar i arbetslivet

28%

av kvinnorna har under senaste året haft besvär orsakade av arbetet.

De arbetsorsakade besvären ökar och under det senaste året har nästan var fjärde sysselsatt svensk haft besvär som orsakats av deras arbete. Kvinnor är värre drabbade än män och det är stress och andra psykiska påfrestningar som är den vanligaste orsaken.

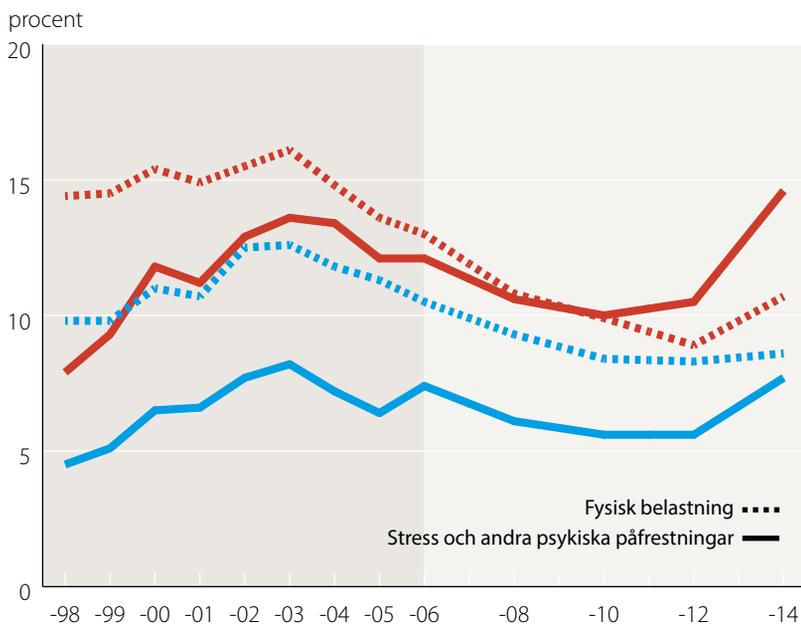
Har du någon gång känt dig stressad över ditt arbete, fått ont i axlar eller rygg för att du burit för tungt eller kanske ont i knäna för att du suttit för länge? Då är du inte ensam. I Arbetsmiljöverkets rapport Arbetsorsakade besvär 2014 framgår det att nästan var fjärde sysselsatt svensk någon gång under det senaste året upplevt att de har fysiska eller psykiska besvär som orsakats av deras arbete.

Jämfört med motsvarande studie år 2012 innebär detta en betydande ökning. Det gäller framför allt bland kvinnor, där andelen ökat från 22 till 28 procent.

MELLAN 2003 OCH 2012 MINSKADE andelen arbetsorsakade besvär trendmässigt för både kvinnor och män, men i och med ökningen 2014 är den positiva

MÅNGA KVINNOR STRESSADE PÅ GRUND AV JOBBET

Andel kvinnor och män som upplevt besvär orsakade av arbetet under det senaste året, år 1998–2014

Notera att inte alla orsaker till besvär redovisas i diagrammet, som exempelvis buller och vibrationer. Från och med år 2006 har undersökningen genomförts vartannat år.

trenden bruten. Det är främst andra besvär än kroppsliga som ökat sedan förra mätningen. De kan exempelvis bero på stress, arbetets innehåll, dåliga relationer till chefer och arbetskamrater, hot och våld etc. Det är generellt en större andel kvinnor än män som uppger att de har besvär, och det gäller både kroppsliga och icke kroppsliga besvär. En förklaring till detta kan vara att kvinnor och män har olika arbetsuppgifter och arbetar i olika typer av yrken.

I vissa fall är besvären så svåra att den drabbade behöver stanna hemma från jobbet. Nästan 8 procent av kvinnorna och drygt 5 procent av männen har varit hemma från jobbet någon gång under det senaste året på grund av sina besvär. Jämfört med 2012 innebär detta en ökning från 6 till 8 procent för kvinnor och en ökning från 4 till 5 procent för män.

MÅNGA HAR NÅGON GÅNG UPPLEVT att arbetet är stressigt eller psykiskt påfrestande, men det är när stressen blir till vardag som den är skadlig och kan orsaka besvär. Stress och andra psykiska påfrestningar är den vanligaste orsaken till arbetsrelaterade besvär, framförallt bland kvinnor. Andelen kvinnor som upplevt besvär orsakade av stress och psykiska påfrestningar har ökat markant sedan den senaste

mätningen, från 10 till 15 procent. Även för män är ökningen tydlig, från 6 till 8 procent. Bland män är emellertid fysisk belastning fortfarande den vanligaste orsaken till besvär. Dessa kan bero på påfrestande arbetsställningar, tung manuell hantering och korta upprepade arbetsmoment.

Bland kvinnor är det även en ökad andel som upplevt besvär på grund av buller, kemiska ämnen, påfrestande arbetsställningar samt mobbning och trakasserier.

OLIKA YRKESGRUPPER har olika typer av besvär. Lärare, framförallt i grundskolan och läraryrken som kräver kortare högskoleutbildning, är de yrkesgrupper som i störst utsträckning har besvär av stress och andra psykiska påfrestningar. Detta gäller både bland kvinnor och män. Bland anställda inom hantverksarbete, byggverksamhet och tillverkning är besvär på grund av påfrestande arbetsställningar vanligt förekommande.

Resultatet av denna studie ligger i linje med vad man ser i annan liknande statistik. I föregående nummer av Valfärd visade vi till exempel på en försämrad arbetsmiljö för unga kvinnor. Även Försäkringskassans sjukpenningtal har ökat, drygt 10 procent på ett år. ■

LÄS MER

Arbetsorsakade besvär är en enkätundersökning som Arbetsmiljöverket, tillsammans med SCB, genomför vartannat år. Cirka 16 000 personer deltog i undersökningen år 2014.

Läs mer om resultaten från 2014 års undersökning i rapporten

Arbetsorsakade besvär 2014 som finns tillgänglig på www.av.se

Det är när stressen blir till vardag som den är skadlig och kan orsaka besvär.

Ellinor Ivarsson

arbetar med arbetsmiljöanalys på Arbetsmiljöverket
072-206 36 68
ellinor.ivarsson@av.se

Singelföräldrar känner sig ofta ensamma

Ungefär var sjunde person i Sverige känner sig ensam. Om man är sambo eller ensamstående har stor betydelse för känslan av ensamhet. Däremot känner sig singelföräldrar lika ensamma som de som bor för sig själva.

I Sverige är det ungefär 14 procent av befolkningen, 16 år och äldre, som känner sig ensamma. Det framgår av Undersökningarna av levnadsförhållanden för 2012–2013. Deltagarna fick då svara på frågan om de känt sig ensamma under de två senaste veckorna.

Det är en större andel ensamboende än sammanboende som känner sig ensamma. Däremot är det ungefär lika stor andel som känner sig ensamma bland ensamstående med barn som bland de ensamboende. Andelen som känt sig ensamma är i båda grupperna närmare 30 procent.

14%

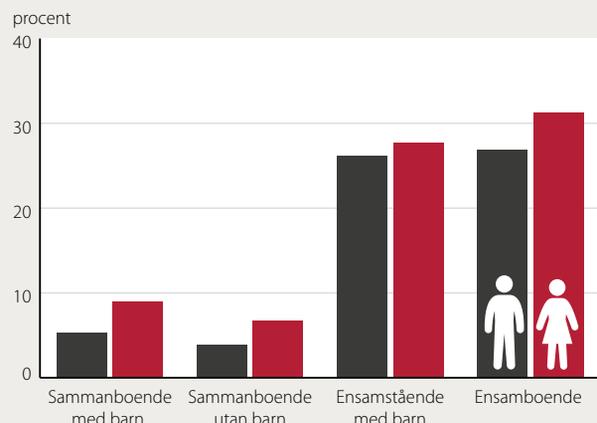
av befolkningen känner sig ensamma.

Minst ensamma känner sig sammanboende som inte har några hemmaboende barn. Cirka 6 procent svarade att de hade känt sig ensamma. Bland sammanboende med barn är andelen nästan lika låg, cirka 7 procent.

DET ÄR VANLIGARE ATT KVINNOR känner sig ensamma. Det var 16 procent av kvinnorna och 11 procent av männen som svarade ja på frågan i undersökningen. Skillnaden mellan könen är särskilt stor bland de yngsta och äldsta. I åldersgruppen 16–19 år upplever 18 procent av kvinnorna och 9 procent av männen en

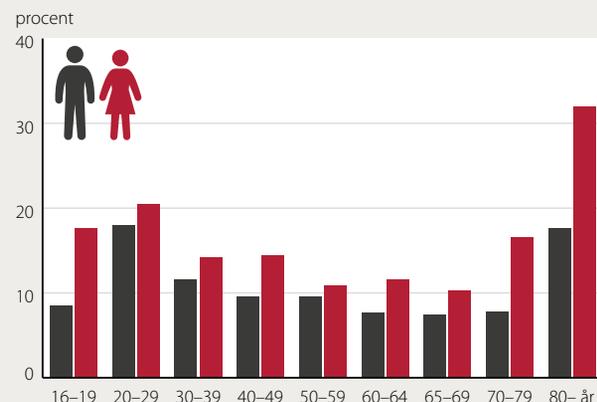
SAMMANBOENDE UTAN BARN UPPLEVER MINST ENSAMHET

Andel som känt sig ensamma de senaste två veckorna, år 2012–2013

KVINNOR ÖVER 80 ÅR KÄNNER SIG ALLRA MEST ENSAMMA

Andel som känt sig ensamma de senaste två veckorna, år 2012–2013

känsla av ensamhet. Därefter minskar andelen som känner sig ensamma med stigande ålder och är som lägst kring pensionsåldern.

I DE HÖGRE ÅLDRARNA sker dock en ökning av andelen ensamma, i synnerhet bland kvinnorna. Bland de som är 80 år eller äldre är skillnaden mellan män och kvinnor i upplevelsen av ensamhet stor. I denna åldersgrupp känner sig 32 procent av kvinnorna och 18 procent av männen ensamma. Skillnaden kan förklaras av att kvinnor över 80 år i större utsträckning bor ensamma, vilket bland annat beror på att det är mycket vanligare att kvinnor blir änkor än att män blir änkemän.

Bland ensamstående är andelen som känt sig ensamma ungefär lika stor bland kvinnor och män i alla åldersgrupper. Däremot är ensamheten större bland de äldsta ensamstående. Bland sammanboende är det något större andel kvinnor än män som känt sig ensamma och andelen är störst bland de yngsta och de äldsta sammanboende kvinnorna. Men andelarna för dessa åldersgrupper ligger ändå långt under andelarna för ensamstående i motsvarande åldersgrupper.

DE SOM INTERVJUAS i Undersökningarna av levnadsförhållanden får även svara på frågan om de har någon nära vän som de kan prata med om i stort sett vad som helst. Det är vanligare, i synnerhet bland kvinnor som har någon nära vän, att de inte känner sig ensamma. Bland kvinnor som har en nära vän hade 15 procent känt sig ensamma, jämfört med 26 procent bland de kvinnor som inte har någon nära vän. Bland män är motsvarande andelar 11 respektive 14 procent. ■

Foto: Anne Dillner, Scandina

Frågans formulering:
**HAR DU KÄNT DIG ENSAM
UNDER DE SENASTE TVÅ
VECKORNA?**

KVINNOR ENSAMMARE ÄN MÄN BLAND UNGA SAMMANBOENDE

Andel som känt sig ensamma under de senaste två veckorna, år 2012–2013. Procent

	ENSAMSTÅENDE		GIFT ELLER SAMBO	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
16–29 år	27	29	6	14
30–49 år	26	33	6	8
50–64 år	25	26	3	5
65–79 år	24	26	2	5
80+ år	41	38	3	9
Samtliga	27	31	5	8

Anna Hagman

arbetar med Undersökningarna av levnadsförhållanden på SCB
08-506 948 19
anna.hagman@scb.se

Att stora delar av Europa nu delats in i rutor som visar hur befolkningen fördelar sig på väldigt små områden gör att man kan se mönster som annars inte hade varit synliga. Det öppnar också upp för analys och samarbete över gränserna i samband med exempelvis naturkatastrofer.

Läs även Jerker Moströms artikel om Geostat-projektet på följande sidor.

FINMASKIGT NÄT *suddar ut gränserna*

Genom ett unikt samarbetsprojekt mellan de nationella statistikbyråerna och EU-organet Eurostat har en databas skapats som visar hur Europas befolkning fördelar sig i kilometerstora rutor. Baserat på den har en detaljerad karta tagits fram för hela ESS-området, det vill säga den del av Europa som omfattas av EU:s statistiksystem.

Det handlar om att redovisa statistik på en betydligt finare nivå än vad som tidigare har varit möjligt. Tidigare har man fått hålla sig till godo med stora administrativa enheter som kommuner och regioner.

– *Det här sättet att organisera information på skiljer sig ganska mycket från hur statistikvärlden är van vid att jobba. Det ger också helt andra möjligheter, exempelvis för den som är intresserad av att göra gränsöverskridande analyser, säger Jerker Moström, geografisk analytiker på SCB.*

För att kunna ta fram geostatistik krävs det att man har register med koordinater, så att statistiken får en geografisk dimension. I Sverige har vi kunnat göra rutkartor sedan slutet av 70-talet. SCB tar idag fram en rad sådana produkter till kunder som bland annat använder dem för analys och planering. Men hur möjligheterna ser ut i Europa skiljer sig kraftigt åt från land till land. Av det skälet finns det än så länge bara geostatistik med avseende på befolkning på Europanivå.

– *Lagstiftningen skiljer sig åt. I vissa länder är det känsligt med befolkningsuppgifter på fina geografiska områden. I andra fall kan man bara ta fram det i samband med folkräkningar. Dessutom finns det flera stater i Europa som ännu inte har kommit igång med geostatistik, säger Jerker Moström.*

VAD KAN DEN HÄR GEOSTATISTIKEN ANVÄNDAS TILL?

– *Flera EU-institutioner vill ha den som underlag till riskbedömningar som sträcker sig över gränserna, exempelvis en flod som svämmar över och påverkar flera länder. Det kan också handla om att man vill se var det finns förutsättningar att binda ihop regioner på ett bättre sätt. Nästa steg kan vara att göra geostatistik för exempelvis byggnader och infrastruktur.*

Om man vänder blickarna utanför Europa så finns det många länder där man idag bara har grova uppskattningar av befolkningens totala storlek. I dessa fall kan det naturligtvis verka avlägset med befolkningsuppgifter på kilometerstora rutor.

– *De regioner i världen som egentligen har störst nytta av den här typen av data har sämst tillgång på den. I konfliktområden och områden där de ofta sker översvämningar och naturkatastrofer skulle man behöva ha en tydligare bild av var folk finns någonstans, säger Jerker Moström.*

Jerker Moström

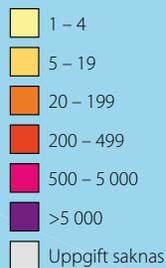
Av det här skälet vill FN påskynda utvecklingen av geografisk information på global nivå som ska kunna användas för utvecklingsarbete och krishantering i utsatta delar av världen. Statistikmyndigheterna, bland annat SCB, bidrar här med att utveckla geostatistiken i ett globalt sammanhang.

Teresia Dunér

EUROPAS BEFOLKNING – detaljerna träder fram

BEFOLKNINGSTÄTHET

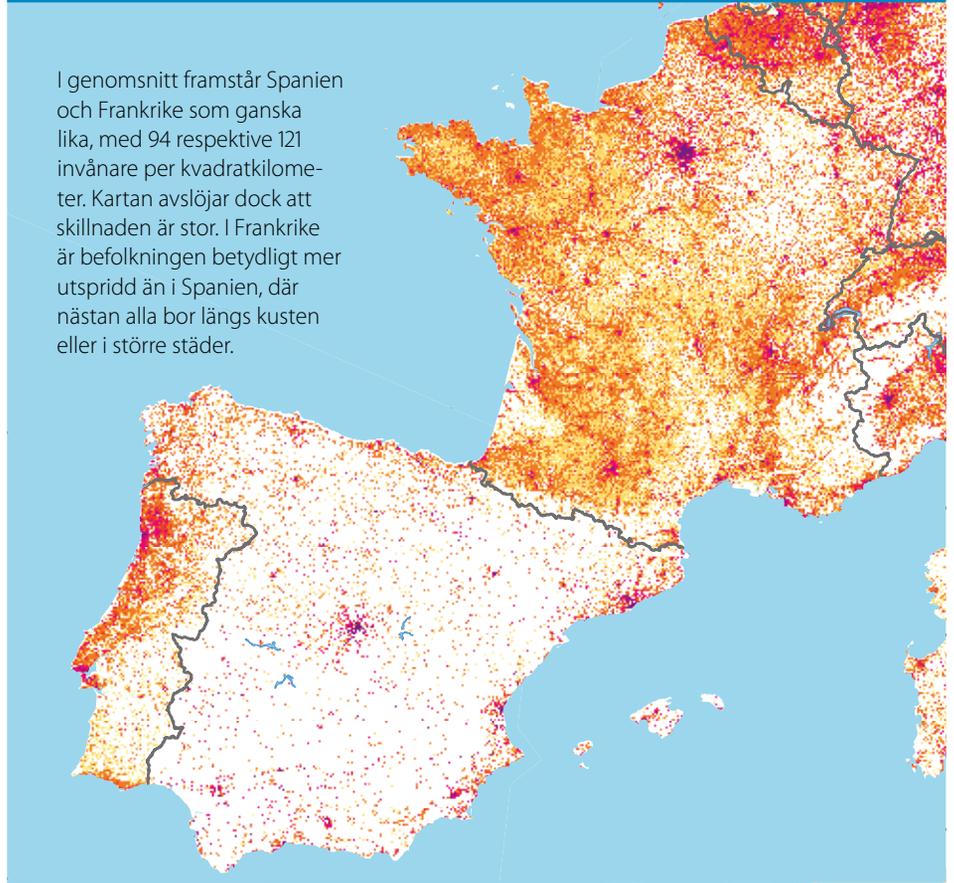
Antal personer per
kilomterruta

0 200 400 800 Kilometer

SPANIEN OCH FRANKRIKE – LIKA MEN ÄNDÅ OLIKA

I genomsnitt framstår Spanien och Frankrike som ganska lika, med 94 respektive 121 invånare per kvadratkilometer. Kartan avslöjar dock att skillnaden är stor. I Frankrike är befolkningen betydligt mer utspridd än i Spanien, där nästan alla bor längs kusten eller i större städer.

På den relativt lilla yta som Europa omfattar ryms en enastående mångfald både vad gäller naturgivna förutsättningar, markanvändning, befolkning och bosättningsmönster.

Kartan på föregående sida är resultatet av ett unikt samarbete mellan Eurostat och EU:s medlemsländer. Från det sparsamt befolkade och skogsrika Nordeuropa till det mer jordbruksintensiva Sydeuropa. Från det starkt urbaniserade Västeuropa till ett Östeuropa som fortfarande har en stor landsbygdsbefolkning. Men variationerna är också stora i ett mer lokalt perspektiv, till exempel är befolkningen sällan jämnt fördelad inom ett land eller en region. Områden med hög befolkningstäthet är i regel historiskt framvuxna och har ofta en koppling till kusten, rika naturresurser eller strategiska kommunikationslägen.

Det räcker sällan med statistik för större områden om befolkningstäthet och markanvändning för att analysera samband mellan exempelvis urbanisering och förändringar av markanvändningen. För att

kunna analysera komplexa samband mellan samhälle och miljö närmare krävs därför data som beskriver lokala förhållanden. I statistiksammanhang brukar detta kallas för "geostatistik" eller rumslig statistik. Med geostatistik menas statistik på fin geografisk nivå, kilometerrutor, censusdistrikt eller liknande. Genom att statistiken är redovisad på det här sättet kan den analyseras tillsammans med annan geografisk information. En annan fördel med geostatistiken är att den kan avslöja strukturer på ett sätt som sammanslagen statistik inte kan.

FRANKRIKE OCH SPANIEN kan tjäna som ett enkelt exempel på geostatistikens potential. I flera avseenden liknar dessa båda länder varandra. Båda har en landyta som är något större än Sveriges, omkring en halv miljon kvadratkilometer, och båda länder har en relativt stor befolkning. Spanien har cirka 47 miljoner invånare,

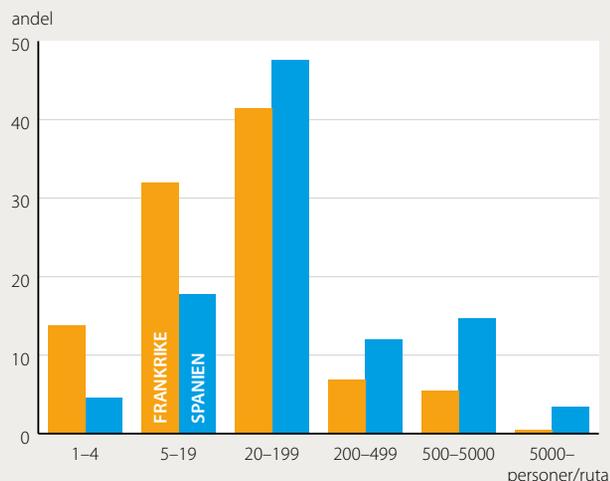
medan Frankrikes befolkning är lite större, omkring 65 miljoner. I genomsnitt har Spanien 94 invånare per kvadratkilometer landyta och Frankrike 121. Till ytan alltså ganska lika.

Studerar man befolkningsfördelningen med hjälp av geostatistiken framträder däremot stora skillnader mellan länderna. Spaniens befolkning är mycket starkt koncentrerad till kusterna och till ett antal storstadsområden, medan stora delar av den spanska inlandet praktiskt taget saknar befolkning. Skillnaden mellan höga och låga befolkningskoncentrationer är påtaglig även i ett lokalt perspektiv. I kartan syns detta som kluster av rutor med stor befolkning omgivna av rutor med liten eller ingen befolkning.

Också i Frankrike finns starka befolkningskoncentrationer i och kring storstäder som Paris och Lyon, samt längs den franska sydkusten. Den övergripande bil-

FLER FRANSMÄN I GLESBYGD

Procentuell fördelning av de befolkade kilometerrutorna efter antal personer per ruta i Frankrike respektive Spanien

Spaniens varma, torra och bergiga inland försvårar för bosättning på många håll.

I Frankrike är landsbygden tätare befolkad än i Spanien.

den är dock att den franska befolkningen är betydligt jämnare spridd än den spanska. Framförallt har Frankrike en mycket jämnare spridning av befolkningen på landsbygden och kontrasterna mellan höga och låga befolkningskoncentrationer är mindre.

ALLT DETTA GÅR ATT UTTOLKA visuellt genom kartan, men genom att räkna antalet rutor i olika befolkningsintervall går det också att illustrera de skilda befolkningsmönstren statistiskt. Av den knappa halva miljonen kilometerrutor som täcker Spaniens landyta är närmare 90 procent obefolkade. Motsvarande siffra för Frankrike är endast 32 procent. Annorlunda och lite förenklat uttryckt kan man säga att den franska befolkningen är spridd på 70 procent av landets yta medan den spanska befolkningen är koncentrerad till 10 procent av landets yta.

Även om man enbart tittar på de kilometerrutor som är befolkade kan man se stora skillnader mellan länderna. En betydligt större andel av rutorna i Frankrike har relativt lite befolkning, medan Spanien har en större andel rutor med hög befolkningstäthet.

Det finns många orsaker till att befolkningsfördelningen ser så olika ut i Spanien och Frankrike. Spaniens varma, torra och bergiga inland försvårar för bosättning på många håll, både på grund av ogynnsamma förhållanden för jordbruk och för att terrängen är ett hinder för effektiva kommunikationer. Spanien har också under lång tid haft en negativ befolkningsutveckling på landsbygden till fördel för de mer industrialiserade delarna av landet. I Frankrike har en levande landsbygd varit ett mål för politiken.

PÅ SAMMA SÄTT som befolkningens fördelning varierar starkt mellan olika länder och →

90 %

av de kilometerrutor som täcker Spaniens yta är obefolkade.

POLITIKEN FORMAR JORDBRUKSLANDSKAPET

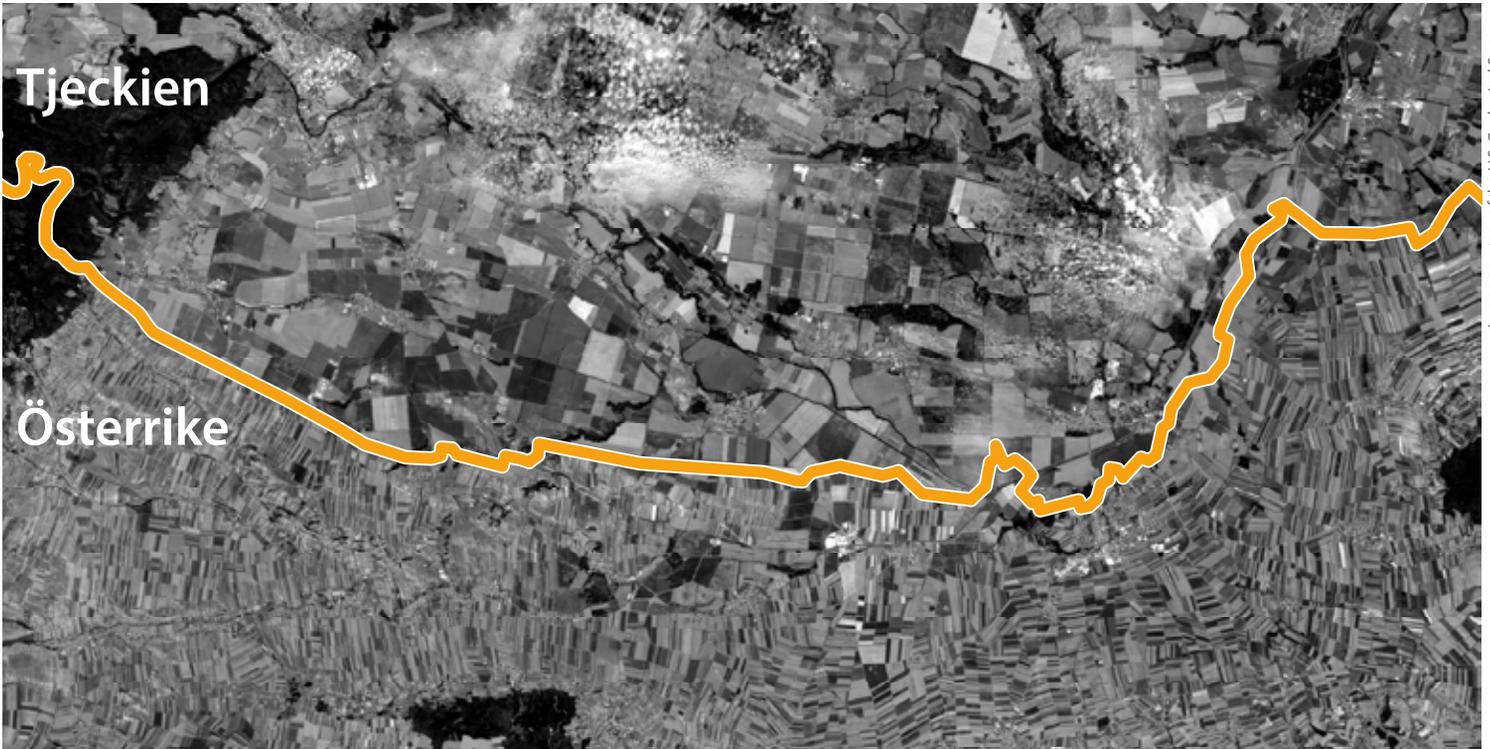

Image courtesy of the U.S. Geological Survey

FAKTA

Statistiken och kartan är fritt tillgänglig och kan hämtas från Eurostats hemsida. Sök på "Geostat population grid" i din webbläsare. Det krävs dock tillgång till geografiska informationssystem (GIS) för att kunna arbeta med informationen.

Den europeiska rutdatabasen över befolkningen har tagits fram inom ramen för projektet GEO-STAT 1. Projektet är ett samarbete mellan Eurostat och de medverkande medlemsländerna och omfattar alla länder som deltar i det europeiska statistik-samarbetet. Statistiken är i huvudsak från 2011.

Uppgifterna är hämtade från register eller från folkräkningar/census. För att kunna göra kartan fullständig och täcka hela Europa har man blandat två metoder. Förutom att använda befolkningsdata på koordinat, som vi gör i Sverige, så har man överfört uppgifter från distrikten som används för folkräkningar i vissa länder till rutor. Den senare metoden ger ett betydligt sämre resultat.

regioner i Europa så skiljer sig också markanvändningen och bebyggelsen åt. Till stor del beror detta förstås på varierande naturgeografiska förutsättningar som geologi, hydrologi och topografi.

Kartan på nästa sida visar hur skogsmarken fördelar sig i Europa. Merparten av skogen i Europa finns inom det nordeuropeiska barrskogsbältet, taigan, som sträcker sig genom Norge, Sverige, Finland och Ryssland. I mellersta och södra Europa är skogsmarken tydligt knuten till bergskedjorna. Intressant att notera är att skogskartan i princip ger en motsatt bild av befolkningskartan.

Förutom naturgeografiska förutsättningar har även politiska, ekonomiska och sociala faktorer stor betydelse för skillnader i markanvändning. Exempel på just detta är jordbruket, där politik och ekonomi under lång tid flätats samman med markanvändningen. Ofta handlar det om

” Den orange linjen markerar dagens gräns mellan Österrike och Tjeckien, som fram till Sovjetsystemets kollaps utgjorde den forna ”järnridån”.

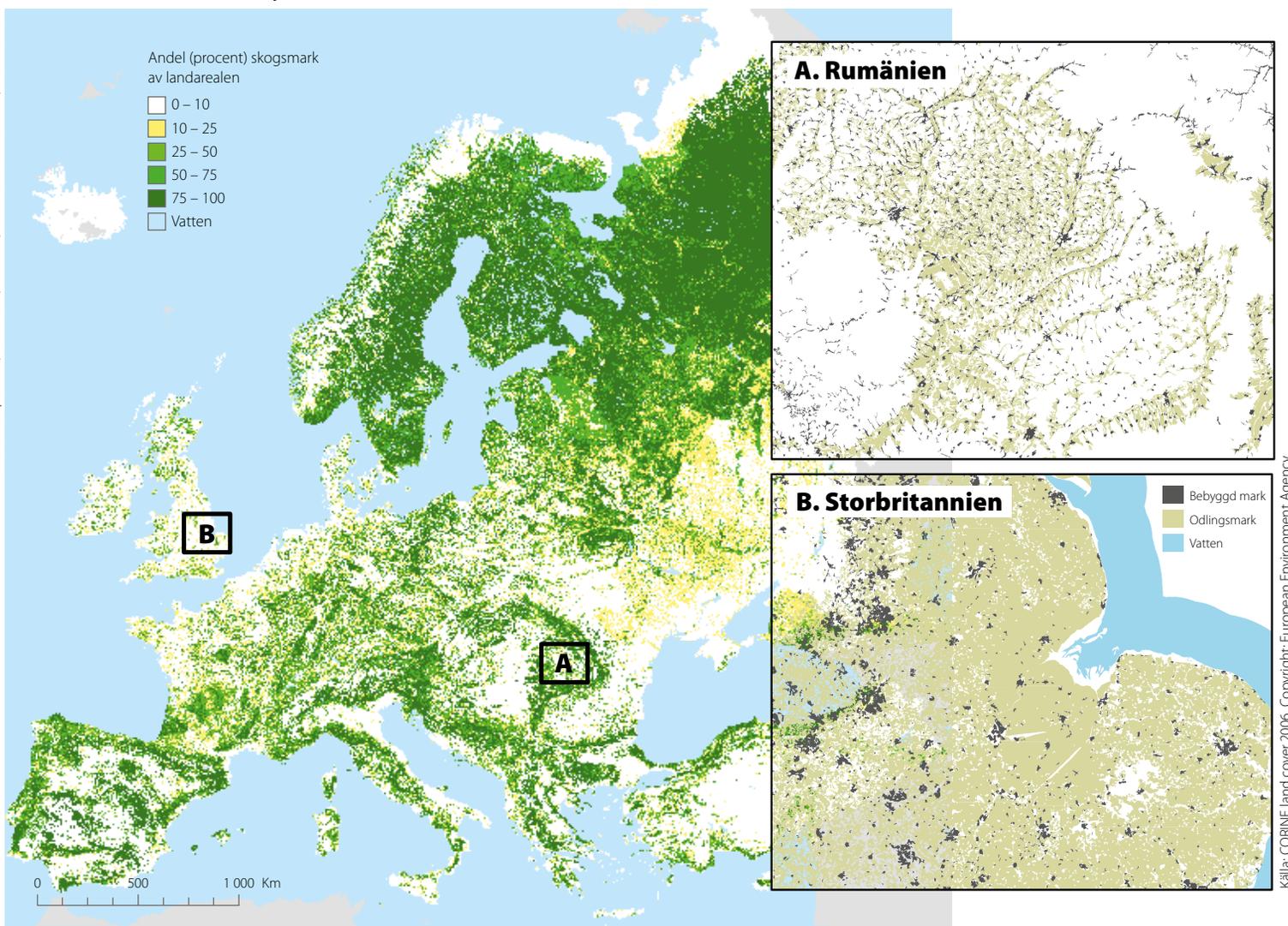
långsamma eller stegvisa förändringar av globala ekonomiska förhållanden, avregleringar eller förändringar i jordbrukspolitiken som får avgörande betydelse för hur användningen av marken utvecklas i olika delar av Europa. Men det finns också exempel på hur politiska system kan resultera i relativt snabba och genomgripande förändringar av markanvändning.

Ett sådant exempel är de östeuropeiska kommunistregimernas kollektivisering av jordbruksmarken under efterkrigstiden då små, familjeägda enheter slogs samman till större kollektivjordbruk. Även om kollektivjordbruket inte finns kvar idag så finns de bestående spåren av dem kvar på vissa håll i landskapet. Den orange linjen i bilden ovan markerar dagens gräns mellan Österrike och Tjeckien, som fram till Sovjetsystemets kollaps utgjorde den forna ”järnridån”. Kollektiviseringen av det tjeckiska jordbruket resulterade i stora, blockformiga åkrar norr om linjen, som står i skarp kontrast till de små åkertäpporna längs den österrikiska gränsen söder om linjen.

TVÅ ANDRA LÄNDER som är intressanta att jämföra är Rumänien och Storbritannien. De har totalt sett ungefär lika mycket jordbruksmark, men den fördelar sig och

SMÅSKALIGT I RUMÄNIEN, STORSKALIGT I STORBRIANNIEN

Källa: Kempeneers, P et al 2011, Päivinen, R et al 2001 och Schuck, A et al 2002.

används på helt olika sätt som ett resultat av historiska, ekonomiska och politiska skillnader mellan länderna. Enligt jordbruksräkningen 2010 fanns det 12,2 miljoner jordbruksföretag inom EU. Av dessa fanns nästan en tredjedel i Rumänien. De flesta av de rumänska jordbruksföretagen är alltså mycket små, hela 71 procent har mindre än två hektar jordbruksmark. Det kan jämföras med 47 procent som är genomsnittet för hela EU28 eller 2,4 procent i Storbritannien. Situationen är omvänd när det gäller stora företag. I Storbritannien hade 21 procent av jordbruksföretagen över 100 hektar jordbruksmark medan motsvarande siffra för Rumänien endast var 0,4 procent.

Utsnittet ovan illustrerar hur de strukturella skillnaderna i jordbruket mellan länderna kommer till uttryck i markanvändningen. Utsnittet av Rumänien visar en del av centrala Transsylvanien. Transsylvanien

1/3

av EU:s jordbruksföretag finns i Rumänien.

berördes mycket lite av den kollektiviseringspolitik som genomfördes på det rumänska slättlandet och behöll därför det småskaliga jordbruk som var vanligt i stora delar av Östeuropa före andra världskriget. Området utmärks därför av ett jordbrukslandskap som kan liknas vid ett lapptäcke av mark och bebyggelse. Bebyggelsen är spridd i form av större landsbyar eller "agrostäder" medan större urbana centrum helt saknas.

Ett utsnitt av Storbritannien visar den centrala delen, strax norr om London. Även detta område är präglad av jordbruk men

står i stark kontrast till det mosaikartade landskapet i Transsylvanien. Jordbruksmarken är mer storskalig och sammanhängande. Området har ungefär lika stor andel bebyggd mark som i Transsylvanien, men i det brittiska utsnittet är bebyggelsen starkt koncentrerad till flera stora urbana centrum. Storbritanniens jordbrukslandskap var tidigt föremål för olika jordreformer som syftade till att effektivisera jordbruksproduktionen. Den tidiga industrialiseringen i England var dessutom en drivkraft för utvecklingen av nya tekniker och metoder som förändrade markanvändningen i grunden. ■

Jerker Moström

arbetar med markanvändningsstatistik och geografisk analys på SCB
08-506 94 03
jerker.moström@scb.se

7 100 föräldrar hade vårdnadsbidrag någon gång under 2013. Över 90 procent av dem var kvinnor. Föräldrar med vårdnadsbidrag hade lägre löneinkomster både före och efter perioden med bidraget.

Lägre inkomster bland föräldrar med vårdnadsbidrag

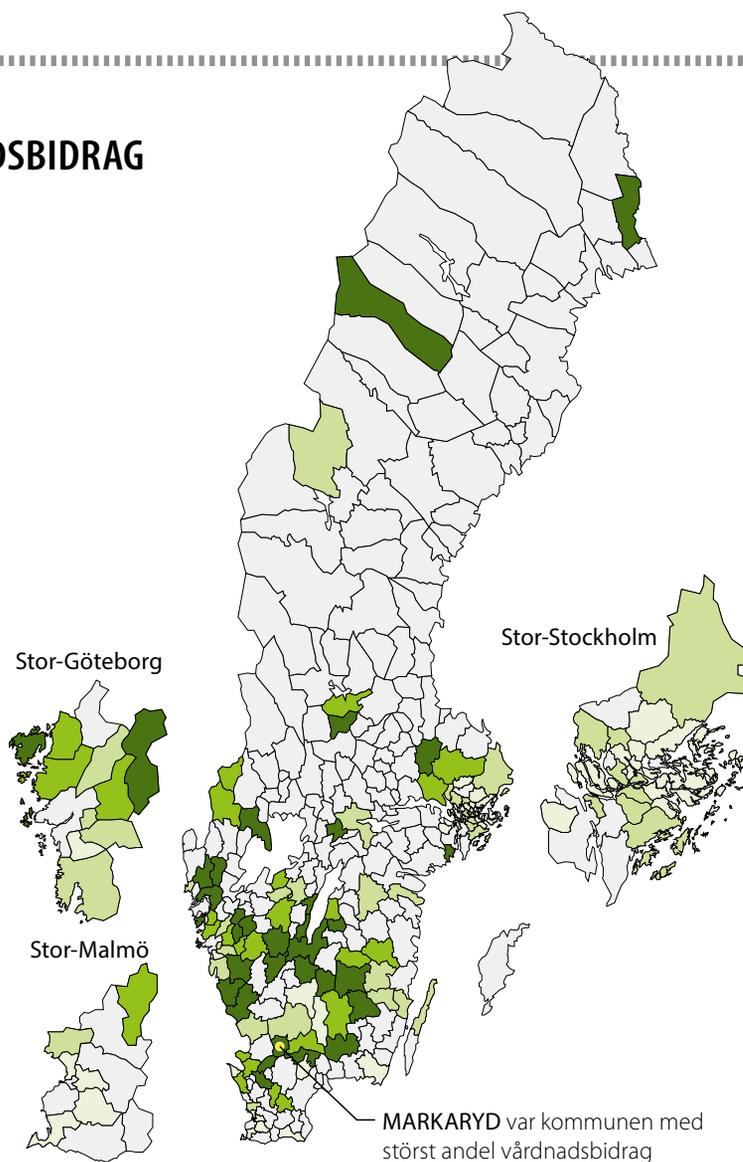
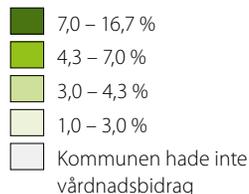
Foto: Marcus Lundstedt, Scandinav

VANLIGAST MED VÅRDNADSBIDRAG I MARKARYD

Kommunerna där störst andel barn hade föräldrar som hade vårdnadsbidrag 2013. Procent

Markaryd	16,7
Övertorneå	15,3
Gagnef	13,6
Örkelljunga	13,0
Vaggeryd	12,3
Tjörn	12,0
Öckerö	11,1
Munkedal	10,4
Värgårda	10,3
Tranemo	10,3

Andel barn 1–3 år som hade föräldrar med vårdnadsbidrag 2013

>>> Vårdnadsbidraget har varit omdiskuterat allt sedan det infördes och regeringen har i sin regeringsförklaring skrivit att de vill avskaffa vårdnadsbidraget.

Vårdnadsbidraget innebär att föräldrar med barn som har fyllt ett år men som inte har fyllt tre år kan stanna hemma med barnet och ändå ha sin anställning och sin sjukpenninggrundande inkomst skyddad. Bidraget är skattefritt och kan utgå med maximalt 3 000 kronor per månad. Ett villkor för att få fullt vårdnadsbidrag är att barnet inte är inskrivet i förskoleverksamhet. Varje enskild kommun beslutar om det ska vara möjligt för kommunens invånare att söka vårdnadsbidrag.

UNDER 2013 BODDE ungefär hälften av Sveriges alla 1–3-åringar i kommuner som erbjöd vårdnadsbidrag.

Därmed fanns det cirka 170 000 barn vars föräldrar hade möjlighet att få vårdnadsbidrag. Av dessa barn var det 7 500, eller drygt 4 procent, som hade föräldrar som valde att ha bidraget.

7 100 föräldrar hade vårdnadsbidrag någon gång under 2013. Det genomsnittliga beloppet för dem var 16 000 kronor. Nästan 700 personer hade fullt vårdnadsbidrag hela året, det vill säga 36 000 kronor. När det gäller barn födda 2011, vars föräldrar kunde ha bidraget hela 2013, var det 6 procent som hade föräldrar som valde att ha bidraget. Medelbeloppet för dem var 19 000 kronor.

Mest populärt var vårdnadsbidraget i Markaryd där föräldrar till cirka 17 procent, eller var sjätte, av kommunens 1–3-åringar hade vårdnadsbidrag. Det var elva kommuner där andelen med vårdnadsbidrag var över 10 procent. I Stockholm var andelen →

16 000
kronor var det genomsnittliga beloppet för vårdnadsbidrag 2013.

De föräldrar som hade vårdnadsbidrag hade lägre inkomst både före och efter perioden med

vårdnadsbidrag än de föräldrar som valde att inte ha bidraget.

knappt 4 procent och alla kommuner i Stockholmsområdet låg under riksnittet. I 14 kommuner, varav 8 i Stor-Stockholm och 4 i Stor-Malmö, låg andelen under 2 procent.

DET ÄR FRÄMST KVINNOR som får vårdnadsbidrag utbetalat; endast nio procent av dem som fick vårdnadsbidrag 2013 var män. Yngre kvinnor valde att ha vårdnadsbidrag i större utsträckning än äldre. Av kvinnorna under 30 år hade 7 procent vårdnadsbidrag, mot 4 procent av dem över 30 år.

Det är vanligare att personer med lägre utbildningsnivå har vårdnadsbidrag. Av de kvinnor med förgymnasial utbildning som hade möjlighet att välja vårdnadsbidrag var det cirka 8 procent som gjorde det. Bland kvinnor med eftergymnasial utbildning var andelen cirka 3 procent.

Personer födda utomlands har vårdnadsbidrag i större utsträckning än personer födda i Sverige. Av de utrikes födda kvinnor som kunde välja vårdnadsbidrag gjorde närmare 7 procent det. Bland inrikes födda kvinnor var andelen drygt 4 procent.

ETT ARGUMENT MOT vårdnadsbidraget har varit att det främst kommer att nyttjas av personer som har en svag ställning på arbetsmarknaden. Vilka löneinkomster hade då personer med vårdnadsbidrag före och efter det att de hade vårdnadsbidrag? Här utgår artikeln från de personer som hade vårdnadsbidrag 2012 och redovisar deras inkomster 2011 respektive 2013. Dessa inkomster jämförs med inkomsterna för de personer som hade möjlighet att ha vårdnadsbidrag 2012, men som inte hade det.

De personer som hade vårdnadsbidrag 2012 hade lägre löneinkomst både 2011 och 2013 än dem som inte hade vårdnadsbidrag. Skillnaden är betydligt större för kvinnor än för män. För kvinnor som hade vårdnadsbidrag 2012 låg medianvärdet för årsinkomsten 2011, året innan de hade vårdnads-

HÖGRE INKOMSTER BLAND FÖRÄLDRAR UTAN VÅRDNADSBIDRAG

Löneinkomst 2011 respektive 2013. Medianvärde för personer som hade respektive inte hade vårdnadsbidrag 2012. Kronor

	KVINNOR		MÄN	
	2011	2013	2011	2013
Med vårdnadsbidrag 2012	6 000	81 000	240 000	276 000
Ej vårdnadsbidrag 2012	99 000	192 000	292 000	324 000

I jämförelsen ingår endast personer som inte hade vårdnadsbidrag 2011 eller 2013.

bidrag, på 6 000 kronor. Det kan jämföras med närmare 100 000 kronor för de kvinnor som inte hade vårdnadsbidrag 2012. År 2013, året efter vårdnadsbidraget, låg medianbeloppen på drygt 80 000 kronor för kvinnor som hade vårdnadsbidrag 2012 mot drygt 190 000 kronor för dem som inte hade vårdnadsbidrag. Att löneinkomsten var väsentligt högre efter perioden med vårdnadsbidrag beror på att inkomsten året innan man hade bidraget till stor del bestod av föräldrapenning, som inte är en löneinkomst.

Av de kvinnor som hade vårdnadsbidrag 2012 var det 59 procent som hade löneinkomst 2011, mot 79 procent av dem som inte hade bidraget. År 2013 var andelarna som hade löneinkomst högre, men det fanns fortfarande en skillnad mellan grupperna; 71 procent av dem som hade vårdnadsbidrag 2012 hade löneinkomst 2013, mot 83 procent av dem som inte hade bidraget. Skillnaden mellan grupperna var således mindre efter perioden med vårdnadsbidrag än före. Det förefaller dock som om personer som hade vårdnadsbidrag 2012 hade sämre anknytning till arbetsmarknaden än dem som valde att inte ha vårdnadsbidrag. ■

FAKTA

En kommun får lämna vårdnadsbidrag för ett barn under förutsättning att barnet är folkbokfört i kommunen och inte har en plats i förskola som avser heltid. Vårdnadsbidrag ges tidigast efter det att 250 dagars föräldrapenning har tagits ut på sjukpenningnivå eller grundnivå. Bidraget är skattefritt och därmed inte pensionsgrundande.

Av Sveriges 290 kommuner hade drygt **100 kommuner** vårdnadsbidrag under 2013. Antalet kommuner med vårdnadsbidrag var högre några år tidigare men flera kommuner som införde vårdnadsbidraget har också avskaffat det.

Hans Heggemann

arbetar med ekonomisk välfärdsstatistik på SCB
019-17 68 10
hans.heggemann@scb.se

40-talisterna inte ens flest när de föddes

Att 40-talisterna är en stor födelsekull är allmänt känt, men det föddes ännu fler barn i början av 1900-talet. Inte heller som vuxna är 40-talisterna flest, då lägre dödlighet och högre invandring gör att generationer som fötts senare är större.

Under 1900-talet har födelsekullarna i Sverige varit olika stora och kurvan över hur många barn som fötts olika år kan liknas vid en berg- och dalbana. I början av 1900-talet föddes många barn, i genomsnitt 137 000 barn

per år. Sedan kom toppar även under senare delen av 1940-talet samt kring år 1965 och 1990. De årtionden då flest barn föddes var 1900- och 1910-talet, följt av 1940- och 1960-talet.

ANTAL BARN SOM FÖDS VARIERAR KRAFTIGT MELLAN OLIKA ÅR

Antal födda per år, 1900–1999

ÅR 1920 OCH 1921, precis efter Spanska sjukan, föddes betydligt fler barn än åren innan och efter.

MINSKNINGEN AV ANTALET FÖDDA barn från sent 1960-tal till och med mitten av 1980-talet skedde under en period när det var svårare än idag för kvinnor att kombinera föräldraskap och yrkesliv. Att det blev lättare att få preventivmedel bidrog också till nedgången.

Foto: Justem Johansson, Scandinav

” De årtionden då flest barn föddes var 1900- och 1910-talet, följt av 1940- och 1960-talet.

ÄVEN OM DET FÖDS MÅNGA BARN under ett årtionde behöver det inte betyda att den generationen är ovanligt stor när de kommer högre upp i åldrarna. Om vi tittar på hur stora olika generationer är vid 45 års ålder framträder en annan bild. Generationerna som föddes i början av 1900-talet har minskat i antal från födelsen fram till 45 års ålder. Vid denna tid var dödligheten, speciellt bland barn, betydligt högre än idag och det var en relativt stor del som avlidit innan de nått 45 års ålder. Eftersom in- och utvandringen var låg under första halvan av 1900-talet var det heller inte så många som invandrade och ”fyllde på” dessa generationer.

Tack vare lägre dödlighet i kombination med en ökad invandring var de som föddes på 1930-talet ungefär lika många vid 45 års ålder som de var vid födelsen, och de generationer som föddes på 40-talet eller senare har alla ökat, eller förutspås öka, fram till de är 45 år. När vi jämför hur stora de olika generationerna är vid 45 års ålder ser vi att 60-talisterna är fler än 40-talisterna, som ofta beskrivs som en ovanligt stor generation, med öknamn som ”jättepuppen Orvar” eller ”köttberg”. De som föddes på 60-talet har haft en lägre dödlighet, men särskilt är det den ökade invandringen som gör att 60-talisterna gått om 40-talisterna i antal.

De som fötts på 1970-talet och senare har ännu inte fyllt 45 år så där får vi förlita oss på SCB:s befolkningsprognos. Enligt prognosen kommer både de som föddes på 1980- och 1990-talen vara fler än 60-talisterna var vid 45 års ålder. Dödligheten är nu låg i yngre åldrar och förändringarna i generationernas storlek fram till 45 års ålder kommer nästan helt att bero på in- och utvandringen. ■ →

De generationer som föddes på 1940-talet eller senare har alla ökat, eller förutspås öka, fram till de är 45 år.

1900–09

Av de som föddes 1900–1909 fanns 74 procent kvar i Sverige vid 45 års ålder. Att gruppen har minskat beror främst på att personer avlidit då barnadödligheten var hög vid denna tid.

1940–49

40-talisterna ökade något i antal från födelsen fram till 45 års ålder. Några av dem har avlidit, men nya personer har också tillkommit genom invandring, särskilt arbetskraftsinvandringen i slutet av 1960-talet.

1960–69

Vid 45 års ålder är de som är födda på 1960-talet fler än de födda på 1940-talet var vid 45 års ålder.

1990–99

Enligt befolkningsprognosen kommer de som föddes på 1990-talet bli fler än 60-talisterna var vid 45 års ålder. Av de som föddes i Sverige 1995 beräknas 94 procent, eller 97 000, vara kvar i Sverige vid 45 års ålder samtidigt som 37 000 beräknas ha tillkommit genom invandring.

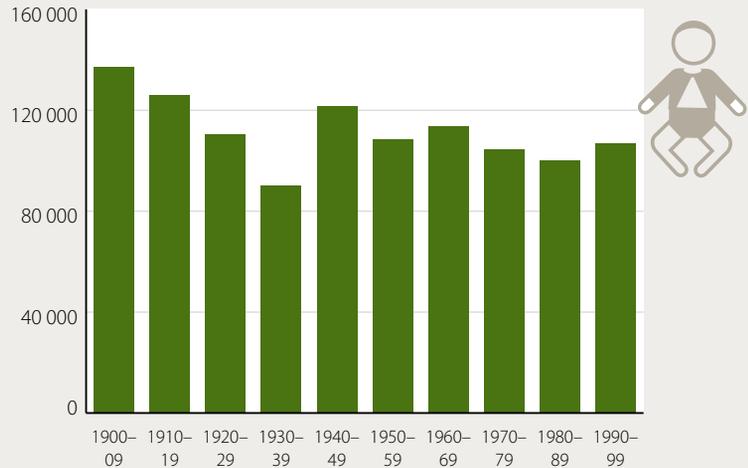

Lena Lundkvist

arbetar med demografisk analys
på SCB
08-506 946 78
lena.lundkvist@scb.se

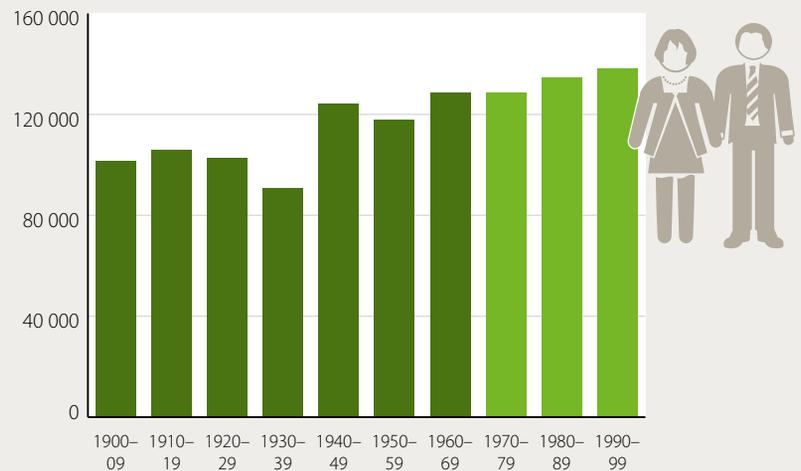
FLEST BARN FÖDDES I BÖRJAN AV 1900-TALET...

Genomsnittligt antal födda per år, 1900–1999

...MEN VID 45 ÅRS ÅLDER ÄR 60-TALISTERNA FLER

Genomsnittligt antal personer vid 45 års ålder, efter födelseår. Prognos för födda 1969 och senare

FÖDDA PÅ 1990-TALET VÄNTAS BLI STÖRSTA GENERATIONEN

Genomsnittligt antal födda per år samt antal vid 45 års ålder för födda under olika decennier under 1900-talet. Prognos för födda på 1990-talet vid 45 års ålder

	Antal födda	Antal vid 45 år	Förändring (%)
1900–1909	137 092	101 438	-26,0
1940–1949	121 455	124 304	+2,3
1960–1969	113 780	128 712	+13,1
1990–1999	106 720	138 201	+29,5

Rätt diagram lyfter ditt budskap

Diagrammet är en viktig del av en presentation som bygger på statistik. Vi måste vara noggranna när vi väljer hur diagrammet ska se ut, så att det först och främst lyfter fram de relevanta delarna av den statistik vi vill presentera. Ett väl valt diagram gör läsaren klokare – inte förvirrad på en högre nivå.

När vi vill presentera statistik är vi naturligtvis måna om att våra

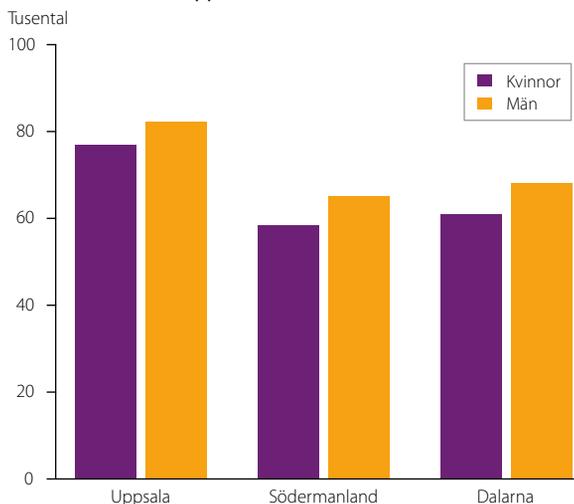
läsare och användare tar till sig innehållet på bästa sätt. Ofta är diagram ett lämpligt hjälpmedel för att på ett tydligt och enkelt sätt presentera statistik. Det första val vi gör är vilken information som diagrammet ska innehålla. Precis som en text behöver fokus och en röd tråd behöver också diagrammet det. Vad är syftet med presentationen? Vad vill vi lyfta fram? Ofta har vi mycket mer data än vad diagrammet behöver innehålla och den första utmaningen är alltså att välja bort. Detta kan mycket väl vara också den största utmaningen med att få till ett bra diagram.

Därefter måste vi välja vilken typ av diagram vi ska ha, vilken typ av diagram som är lämpligt för våra data. Återigen måste

vi ta oss en funderare. Vad är det vi vill visa med just detta diagram? Det finns mängder av exotiska diagramtyper, så som spindeldiagram och cirkeldiagram. Men allt som oftast är de grundläggande varianterna; stapeldiagram, histogram och linjediagram de bästa för att förmedla ett tydligt budskap.

STAPELDIAGRAMMET ger snabb och lättolkad information om förhållandet mellan de grupper som jämförs. Det går oftast snabbare att uppfatta skillnader än i en tabell. I vårt exempel ser man snabbt att antalet förvärvsarbetande i Södermanland och Dalarna är ungefär lika stort och att Uppsala ligger högre samt att fler män än kvinnor är förvärvsarbetande. Stapeldiagrammets uppbyggnad visar på separata kategorier som vi vill redovisa vid ett givet tillfälle. Att staplarna är

ANTAL FÖRVÄRVSARBETANDE I UPPSALA, SÖDERMANLANDS OCH DALARNAS LÄN, ÅR 2008
I åldrarna 16–75 år, uppdelat efter kön

Källa: Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik (RAMS)

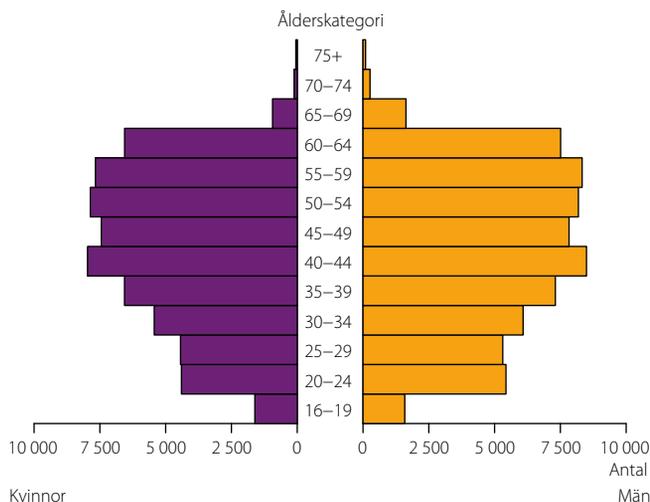
**Stapel-
diagram**

skilda åt understryker att det inte finns någon koppling, eller fortsättning, mellan de olika staplarna. I exemplet är antalet förvärvsarbetande i Uppsala, Södermanlands och Dalarnas

län skilda från varandra. Ett stapeldiagram är för det mesta ganska lätt för läsaren att tolka och vi kan ibland kosta på oss att lägga in en variabel till, som kön i vårt exempel.

ÅLDERSFÖRDELNING AV FÖRVÄRVSARBETANDE I DALARNAS LÄN, ÅR 2008

I åldrarna 16–75+ år, efter kön

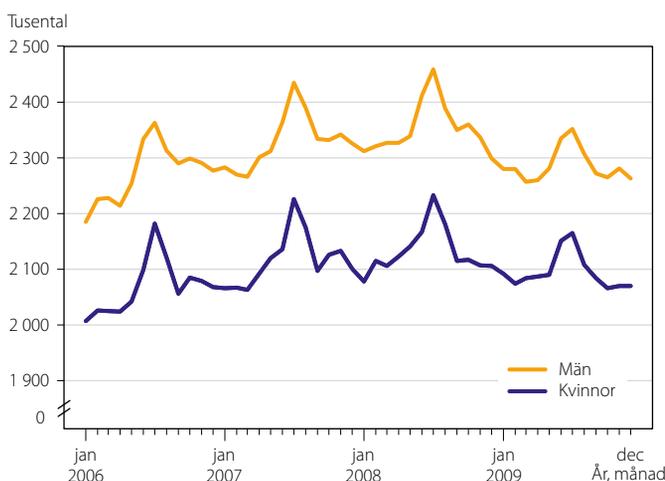

Källa: Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik (RAMS)

Histogram

ANTAL SYSSELSÄTTA I UPPSALA, SÖDERMANLANDS OCH DALARNAS LÄN, MÅNADSVIS, ÅR 2006–2009

I åldrarna 15–64 år, uppdelat efter kön

Källa: Arbetskraftundersökningarna (AKU)

Linje- diagram

Kom bara ihåg att vi ska göra det enbart om det behövs för vad vi vill berätta. Vill vi visa att antalet förvärvsarbete i Södermanlands och Dalarnas län är färre än i Uppsala län så krånglar vi bara till det om vi också gör separata staplar för kvinnor och män. Vill vi däremot visa att det finns skillnader mellan könen i antal förvärvsarbete som återfinns både i län med fler och färre förvärvsarbete ska vi självklart ta med könsaspekten i diagrammet.

HISTOGRAMMET visar också data för ett givet tillfälle, men de sammanhängande staplarna pekar på en logisk fortsättning, kontinuitet, av värdena. En befolkningspyramid är ett sorts

histogram och det får tjäna som exempel här. Ålder är en så kallad kontinuerlig variabel. I stapeldiagrammet representerar de olika staplarna olika kategorier, som i det föregående fallet där varje kategori utgörs av förvärvsarbete i ett visst län. Variablerna är med andra ord kategoriska. Med kontinuerliga variabler är det däremot så att vi inte har några naturliga glapp mellan staplarna. Människors livslängd sträcker sig ungefär mellan 0 och 100 år medan människors längd sträcker sig mellan 50 och 200 centimeter. Båda dessa variabler är kontinuerliga och beskrivs väl i ett histogram.

Histogrammets sätt att placera staplarna i direkt anslut-

ning till föregående stapel antyder denna rörelse. Det är alltså ett bra sätt att visa och analysera kontinuerliga variabelers fördelning.

LINJEDIAGRAMMET visar istället något som utvecklas över tid. Om vi tittar på antalet sysselsatta i våra tre län så hjälper linjediagrammet oss att se att det är stora skillnaderna mellan månaderna. Varje sommar ökar antalet sysselsatta, vilket förklaras av bland annat sommarjobbade studenter. Det såg vi inte alls när vi tittade på antalet förvärvsarbete i det första diagrammet. Då var vi tvungna att välja en tidpunkt för våra staplar. ■

Joakim Malmdin

arbetar som enhetschef på SCB
08-506 949 45
joakim.malmdin@scb.se

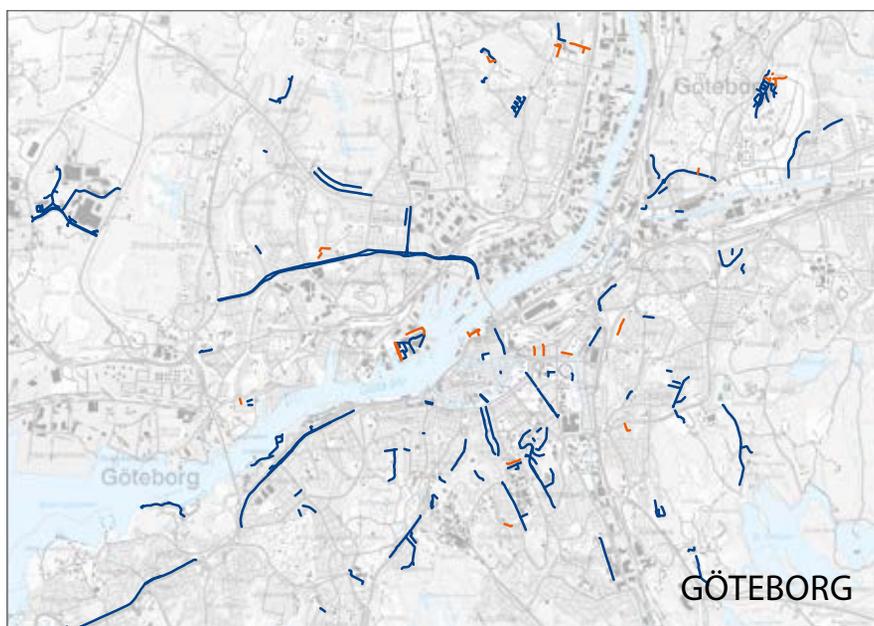

Män får längre gator

14 procent av gatuskyltar med personnamn har namn efter kvinnor, resten efter män. Även om vi begränsar oss till gatunamn som tillkommit de senaste sju åren är de manliga namnen i klar majoritet. Männerna är inte bara fler på våra gatuskyltar. Deras gator är också längre.

GATOR MED KVINNONAMN MER CENTRALT PLACERADE I GÖTEBORG

Gator med personnamn i Göteborg och Stockholm, år 2014

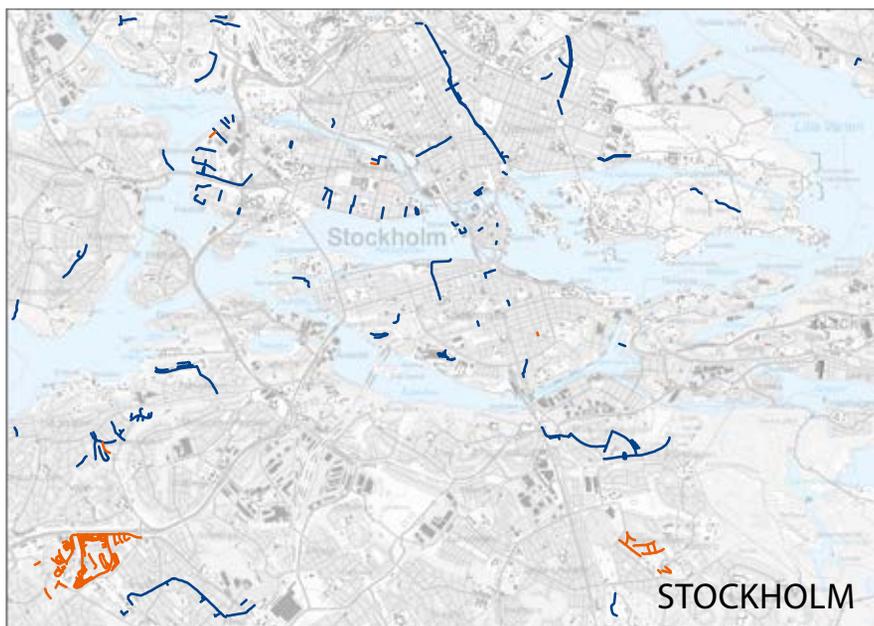
Bebyggda miljöer och offentliga platser kan både återspegla och underbygga kulturella värderingar och normer i samhället, till exempel kring jämställdhet. Det är ofta svårt att sätta siffror på, men en sak vi kan räkna är namnen på våra gatuskyltar.

Av de knappt 2 400 gatorna med personnamn är ungefär 2 060 manliga och 330 kvinnliga. Gatorna med kvinnonamn utgör alltså 14 procent av det totala antalet gator med personnamn. Att mansnamn är vanligast är inte så konstigt eftersom man historiskt sett framförallt givit gator namn efter män. Men förutom antalet kan det också vara intressant att titta på var, och i vilken form gator med mans- och kvinnonamn finns i stadsmiljön.

GATOR MED PERSONNAMN är i huvudsak koncentrerade i kommunernas tätorter, och då oftast i centralorten. Storstadskommuner med mycket bebyggelse har också flest antal gator med personnamn. Stockholm och Göteborg har klart flest med drygt 150 gator vardera. Därefter är det ett stort hopp ner till Malmö som har cirka 80 gator namnsatta efter personer.

Både Stockholm och Göteborg ligger över riksgenomsnittet för andel kvinnliga personnamn med 23 procent för Stockholm och 20 procent för Göteborg. Det kan verka förhållandevis lika, men på kartorna framträder två ganska olika bilder. Visst finns det likheter, men också skillnader i vilket utrymme de kvinnliga gatorna fått i de två städerna.

I Göteborg har gatorna med kvinnonamn en central plats i staden. Samtidigt är de så mycket som 340 meter kortare i genomsnitt än gatorna med mansnamn. Göteborgs kulturnämnd beslutade 2011 att

De blå vägarna har manliga personnamn och de röda kvinnliga.

hälften av gatorna som namnsätts med personnamn ska vara efter kvinnor. Sedan dess har dock inte någon gata fått namn efter en kvinna, men några stycken efter män. Två av de centrala gatorna i staden som är namnsatta efter kvinnor har tillkommit efter år 2000.

I Stockholm finns en helt annan struktur, majoriteten av gatorna med kvinnligt personnamn finns som kluster i förorterna. Hälften av dessa gator hittas i Fruängen och en fjärdedel i Enskede, medan innerstaden i hög grad är mansdominerad. Kartan kan tolkas som ett exempel på hur tidigare avsaknad av jämställdhet på sätt och vis lever vidare. Även om det byggts mycket i Stockholm har en del av de nya bostadsområdena tillkommit genom omvandling av befintlig bebyggelse i industri- och hamnområden där vägnätet redan varit på plats.

KOMMUNER MED FLER KVINNLIGA personnamn på gatorna än manliga ryms på ena handens fingrar. De är Södertälje, Sävjö, Uppvidinge, Emmaboda och Överkalix. För flera av kommunerna förklaras detta av att mycket få gator överhuvudtaget fått personnamn. Undantaget är Södertälje som med mer än tio

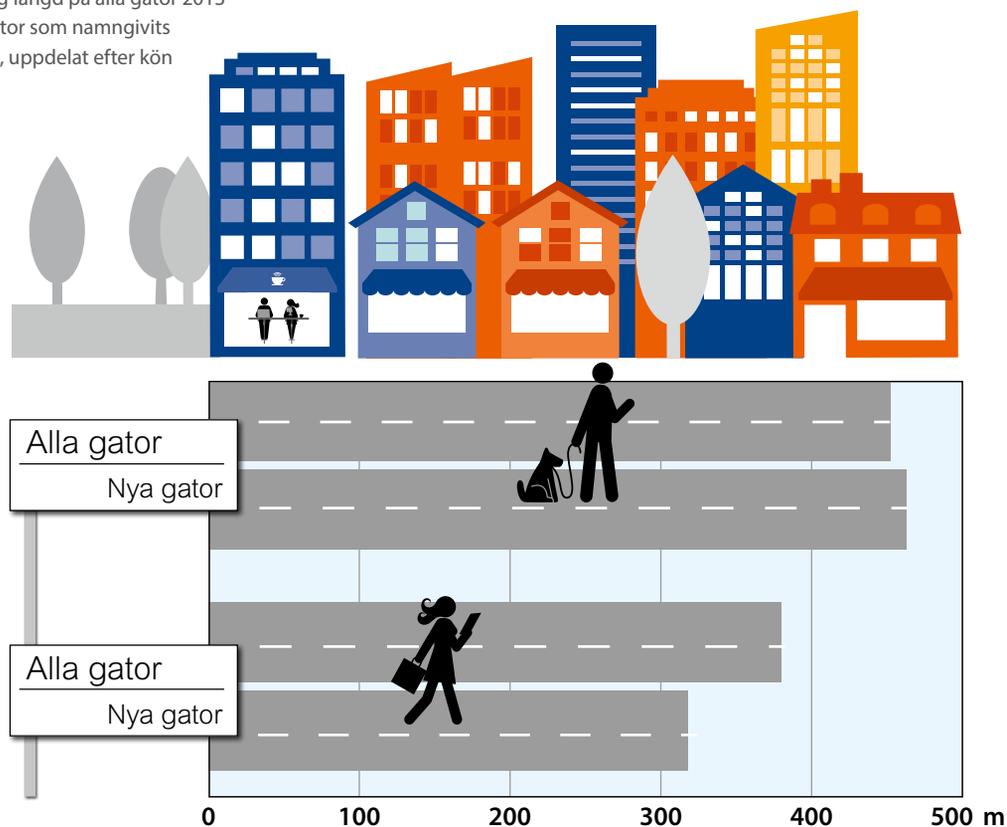
gator med kvinnonamn, nästan tre gånger fler än de med mansnamn, är unik i landet.

Är då Södertälje bäst i Sverige vad det gäller att lyfta fram kvinnor på gatuskyltarna? Det känns frestande att dra den slutsatsen, men samtidigt påminner strukturen i Södertälje mycket om den vi sett för Stockholm. Gator med mansnamn är förvisso färre, men betydligt längre (i genomsnitt ca 1 km längre), och även mer centralt belägna. Gatorna med kvinnonamn däremot finns koncentrade i två bostadsområden, lite mer i utkanten av tätorten.

FÅR KVINNOR STÖRRE UTRYMME på de gator som namnges idag? Tittar vi på de senaste sju åren ser det så ut. Men det är fortfarande långt ifrån jämställt, med cirka tre till fyra gånger fler män som ger namn åt gator än kvinnor. När det gäller genomsnittlig längd på gatorna kan vi faktiskt se en ökad skillnad mellan könen med 70 meter de senaste åren. Den genomsnittliga längden på gator med mansnamn har ökat något till 450 meter, medan gator med kvinnonamn blivit kortare. De är nu 380 meter. ■

NYA GATOR MED KVINNONAMN KORTARE

Genomsnittlig längd på alla gator 2013 respektive gator som namngivits 2007 till 2013, uppdelat efter kön

FAKTA

SÅ GJORDE VI:

Trafikverkets nationella vägdatabas (NVDB) innehåller alla Sveriges vägar med uppgifter om bl.a. gatunamn och övrigt vägnamn. Gatunamnet är vägens huvudsakliga namn och genom att plocka ut alla vägar med ett gatunamn kan vi matcha det med SCBs databas för namnstatistik och på så sätt ta fram hur många gator som innehåller ett kvinnligt respektive manligt förnamn. Detta görs genom matchning av första ordet i gatunamnet. Vi kan sedan matcha det andra ordet i gatunamnet mot efternamn och få fram vägar som innehåller personnamn. Dessa vägar är i huvudsak namnsatta efter verkliga personer, men kan också vara sagofigurer som t.ex. Nils Holgersson.

I NVDB finns ca 153 000 vägar med ett registrerat gatunamn. Av dessa är det knappt 2 400 gator vars namn innehåller personnamn (både förnamn och efternamn) som kan könsbestämmas. Det är alltså en relativt liten del av den totala mängden gator som är namnsatta efter personer, även om dessa siffror förmodligen är en smärre underskattning.

Marcus Justesen

arbetar med geografisk analys på SCB
08-506 949 61
marcus.justesen@scb.se

Foto: Jörgen Wiklund, Scandinav

Äldsta syskonet får flest egna barn

Att vara äldst, yngst eller mellanbarn har betydelse för hur många barn personen själv får som vuxen. Det äldsta syskonet får flest egna barn. Effekten är störst bland dem som vuxit upp i stora familjer.

» Barnafödande beror delvis på en ärftlighetsfaktor eftersom det finns skillnader i biologisk fertilitet. Det kan också vara ett socialt arv i form av livsstil och beteende som barn får med sig från sina föräldrar genom uppväxten. Personer med många syskon skaffar ofta många egna barn. På motsvarande sätt får personer med få syskon i regel färre barn än andra. Ifall man vill undersöka om syskonordningen har effekt för antalet barn måste man därför ta hänsyn till antalet syskon en person har haft. Barn från stora familjer skulle annars bli överrepresenterade bland mellan-syskonen. På liknande sätt blir de med få syskon över-

”

Kvinnor som varit äldsta syskon får 7 % fler barn än kvinnor som varit yngsta syskon.

representerade bland de äldsta och yngsta syskonen. I tvåbarnsfamiljer finns exempelvis enbart äldst och yngst, inga mellanbarn.

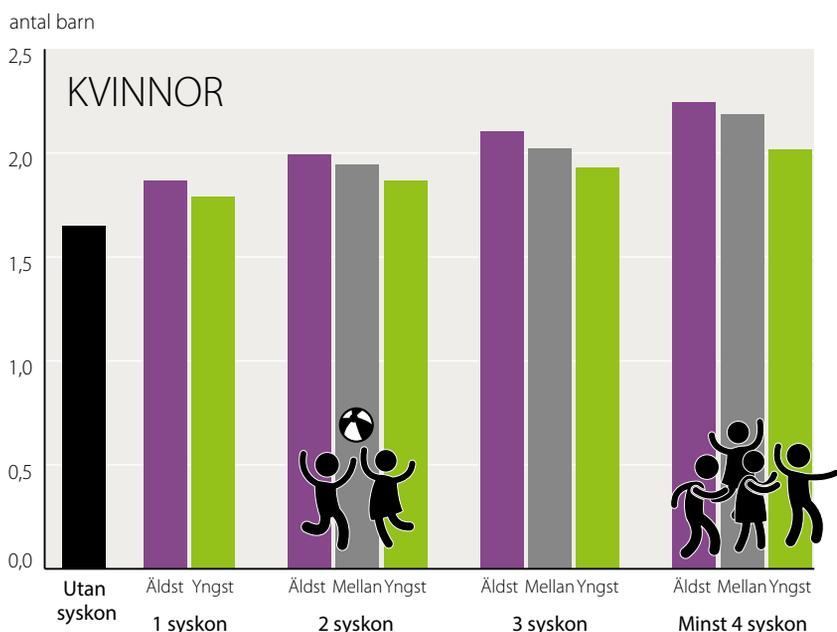
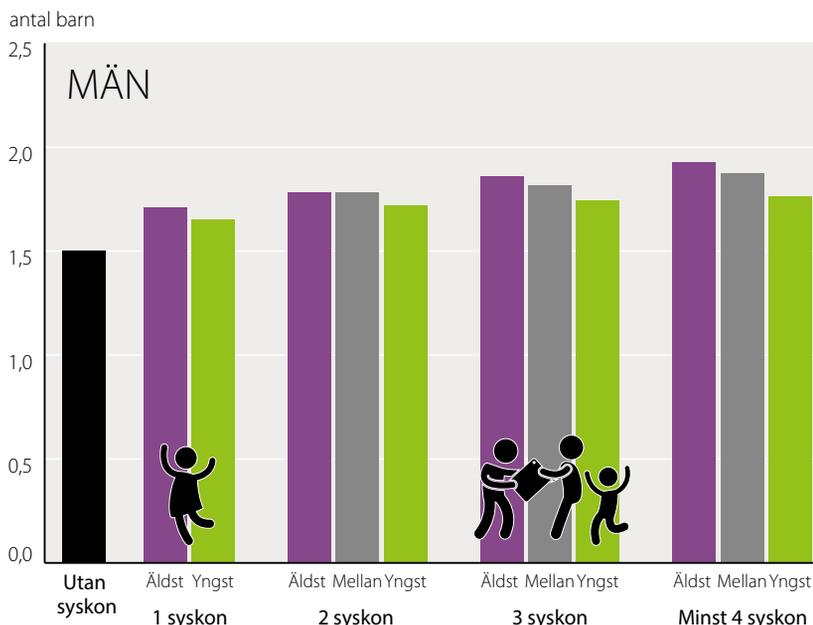
DET ÄLDSTA BARNET i en syskonskara får i genomsnitt flest barn. Det ser vi i vår jämförelse. De som varit mellanbarn får något färre och de yngsta syskonen får ännu färre egna barn. Minst antal egna barn får ensam barnen, de som helt saknar syskon. Det framgår också att det finns skillnader mellan könen. Vi tittar därför vidare på kvinnor och män var för sig.

Effekten av platsen i syskonskaran är tydligast bland kvinnor. Systrar som varit äldst får 7 procent fler barn än de som varit yngsta system och de som varit en mellansyster får 5 procent fler än de yngsta. För män har de som varit äldst 5 procent fler barn än de som varit yngst, och de som varit mellanbror får 4 procent fler barn än de som varit yngst.

Syskonskarans storlek har också betydelse. Effekten av födelseordning är större bland syskon som kommer från stora familjer. I tvåbarnsfamiljerna får systrar som varit äldst 4 procent fler egna barn

STÖRST EFFEKT BLAND FÖRÄLDRAR FRÅN STOR FAMILJ

Mäns och kvinnors antal barn efter antal egna syskon och födelseordning

än de yngsta. För män är motsvarande siffra 3 procent. Störst är skillnaden mellan syskon som kommer från stora familjer. De kvinnor som varit äldst i familjer med 4 eller fler barn får 11 procent fler egna barn än de som varit yngst i lika stora familjer. Bland män är motsvarande skillnad 9 procent.

UTBILDNINGSBAKGRUND är en annan sak som har inverkan på barnafödandet. Generellt sett har kvinnor med högre utbildning något färre barn än kvinnor med kortare utbildning, medan förhållandet är

omvänt för män. För kvinnor har därför skillnaden i antalet barn mellan äldre och yngre syskon i viss mån utjämnats av att de som är äldsta syskon oftare har en högre utbildning. Bland kvinnor med likartad utbildningsbakgrund är det genomgående vanligare att de som är äldsta syskonet har flest egna barn.

Varför syskonordningen inverkar på barnafödandet finns inga självklara förklaringar till, men både sociala och biologiska faktorer kan ha betydelse. ■

FAKTA

STATISTIKEN BASERAS PÅ SCB:s befolkningsregister avseende män födda 1958–1962 och kvinnor födda 1963–1967. Beräkningarna gäller för personer som själva är födda i Sverige och har en mamma som är född i Sverige. Som egna syskon räknas endast biologiska syskon med gemensam mamma. Som egna barn räknas alla biologiska barn som är födda i Sverige oberoende av om den andre föräldern är född i Sverige. Bara personer med uppgift om utbildning är med i studien. Detta för att många av de som är födda i Sverige men inte har en registrerad utbildning kan vara drabbade av sjukdomar som riskerar att vara en underliggande förklaringsfaktor till deras barnafödande. Den risken befaras eftersom personer utan registrerad utbildning i snitt bara får 0,3–0,5 barn vilket avviker mycket från andra utbildningsgrupper.

KVINNORNA I STUDIEN har i snitt något fler barn än män. Det kan verka märkligt eftersom alla barn biologiskt har både en mamma och pappa. En del av förklaringen är att befolkningen består av något fler män än kvinnor. Dessutom finns inte alla människors barn med i statistiken eftersom det förekommer att pappor är okända, medan det alltid registreras vem som är moder.

LÄS MER

Se Välfärd 2/2008: **Äldsta barnet oftare högutbildat**
www.scb.se/valfard

Den som varit äldst av sina syskon får i genomsnitt fler barn än den som varit mellanbarn eller yngst i en lika stor syskonskara. Skillnaden är större för kvinnor än för män.

Ellen Forsberg

Skrev våren 2014 kandidatuppsats i demografisk statistik

Kontaktperson på SCB:
 Lotta Persson
 08-506 942 11
lotta.persson@scb.se

30 000 OFFER FÖR TRAFFICKING I EU

BROTT När Eurostat samlade in uppgifter om människohandel (trafficking) från EU:s medlemsstater kunde man räkna till drygt 30 000 offer under åren 2010–2012. En majoritet kom från någon av EU:s medlemsstater och 80 procent av dem var kvinnor.

När det gäller registrerade kvinnor var en majoritet, 85 procent, offer för människohandel på grund av sexuellt utnyttjande, och när det gäller män handlade majoriteten om utnyttjande av arbetskraft. Över 1 000 barn hade utnyttjats sexuellt.

Medlemsstaterna bygger sina uppgifter på information från polis och även frivilligorganisationer, gränsvakter och andra källor.

Källa: Eurostat
epp.eurostat.ec.europa.eu

Högskolestudier är populärast bland ungdomar i Stockholms län och Uppsala län. Här har nästan varannan 24-åring påbörjat högskolestudier under 2013.

Källa: Universitetskanslerämbetet
www.uka.se

Foto: Tommy O Andersson, Scandina

Träning kan förbättra äldres minne

En ny studie, där forskare från Karolinska Institutet har medverkat, visar att fysisk aktivitet kan förbättra minnesförmågan hos äldre genom att öka volym och blodflöde i ett område av hjärnan som kallas hippocampus.

Sambandet gäller för personer mellan 60 och 70 år, och det är första gången som det studerats. Hippocampus är en hjärnstruktur som ligger djupt i tinningloben och är viktig för minne och inlärning.

Källa: Karolinska Institutet, www.ki.se

ALLT FÄRRE DÖR I HJÄRTINFARKT

Förra året drabbades knappt 28 000 personer av akut hjärtinfarkt. Det innebär att diagnoserna har minskat med drygt sju procent sedan 2012, då 30 300 personer fick diagnosen.

Antalet döda i akut hjärtinfarkt har minskat med 8–9 procent på ett år. Under en tioårsperiod har dödligheten minskat med hela 41 procent.

Källa: Socialstyrelsen, www.socialstyrelsen.se

5 500

kronor lägre i pension per månad har kvinnor i genomsnitt jämfört med män.

Källa: Pensionsmyndigheten, www.pensionsmyndigheten.se

NORRLÄNNINGAR POSITIVA TILL NÄRPRODUCERAT

KONSUMTION I en undersökning om svenskarnas matvanor som genomförts på uppdrag av Jordbruksverket under 2014 svarar 69 procent att de köper svenska råvaror i så stor utsträckning som möjligt. Det är en ökning från 60 procent år 2011. När det gäller närproducerat svarar 61 procent att de köper det, en ökning från 45 procent år 2011.

Personer över 55 år är mest intresserade av att handla svenskt och närproducerat, särskilt kvinnor. Norrlänningar är allra mest positiva, enligt undersökningen.

Källa: Jordbruksverket,
www.jordbruksverket.se

ANTALET ASYLSÖKANDE VÄNTAS ÖKA

BEFOLKNING Migrationsverket höjer prognosen för antalet asylsökande under 2015. Samhället bör ha beredskap för att ta emot allt mellan 80 000 och 105 000 asylsökande. Det är en kraftig ökning jämfört med 2014, då antalet asylsökande väntas landa på 80–84 000. Antalet människor som är på flykt i världen har inte varit så högt sedan andra världskriget. Den främsta orsaken till dagens strömmar är konflikter, bland annat kriget i Syrien.

Källa: Migrationsverket,
www.migrationsverket.se

FÖRDUBBLADE BESLAG AV PIRATKOPIOR

BROTT Tullverket stoppade drygt 100.000 piratkopierade artiklar under 2013, en fördubbling jämfört med året innan. Även värdet på de beslagtagna varorna steg kraftigt, från 17 till 38 miljoner. Kläder och skor stod för merparten av tullens beslag.

Inom hela EU var antalet beslag närmare 36 miljoner till ett värde av motsvarande cirka sju miljarder kronor. Bland ursprungsländerna utmärker sig Kina med nästan 66 procent av de stoppade varorna.

Källa: Tullverket, www.tullverket.se

200

miljoner personresor gjordes med tåg under 2013. Det var fler än någonsin och 4 procent mer än 2012.

Källa: Trafikanalys, www.trafa.se

SCB tackar

Tack vare våra uppgiftslämnare – privatpersoner, företag, myndigheter och organisationer – kan SCB tillhandahålla tillförlitlig och aktuell statistik som tillgodoser samhällets informationsbehov.

Färre sjöräddningsfall under het sommar

Trots att sommaren 2014 går till historien som en av de varmaste i mannaminne och lockade ut mängder av fritidsseglare i svenska farvatten, minskade antalet sjöräddningsfall under maj-augusti. Sjöfartsverket summerar antalet till 474, jämfört med 543 under motsvarande period 2013.

För att en incident på sjön ska klassas som statlig sjöräddning måste det föreligga konstaterad fara för liv. Rena grundstötningar räknas därför inte.

Källa: Sjöfartsverket, www.sjofartsverket.se

FLER HAR LÅNGVARIGA BIDRAG

EKONOMI Sedan 2011 har andelen personer som får långvarigt ekonomiskt i bistånd ökat, visar en rapport från Socialstyrelsen.

Under 2013 fick 411 000 personer ekonomiskt bistånd och av dessa var 140 000 barn. Andelen biståndstagare i befolkningen totalt har varit relativt konstant sedan 2011, däremot har de som får bistånd 10–12 månader ökat från 31,7 procent av biståndsmottagarna 2011 till 36,7 procent under 2014.

De vanligaste orsakerna till att ha ekonomiskt bistånd bland vuxna är arbetslöshet, sjukdom eller att man är ensamstående förälder.

Källa: Socialstyrelsen, www.socialstyrelsen.se

KOSTNADERNA FÖR HUDCANCER ÖKAR

HÄLSA Samhällets kostnader för hudcancer uppgick till 1,58 miljarder kronor under 2011. Det är en ökning med 27 procent jämfört med 2005. Siffrorna framkommer i en ny rapport som är framtagen av forskare på Linköpings universitet på initiativ av Strålsäkerhetsmyndigheten. Hudcancer är en av de vanligaste cancerformerna i Sverige.

Källa: Strålskyddsmyndigheten, www.stralsakerhetsmyndigheten.se

FLER MED HÖG UTBILDNING TILL SVERIGE

UTBILDNING Den genomsnittliga utbildningsnivån ökar bland personer som kommer till Sverige från andra länder. Siffror från Arbetsförmedlingen visar att 24 procent hade eftergymnasial utbildning på två år eller längre under 2014, jämfört med 18 procent under 2013. Arbetsförmedlingen ser dock en risk att kompetensen hos nyanlända inte tas tillvara på grund av högt tryck på handläggarna, vilket leder till att individuellt stöd inte hinns med.

Källa: Arbetsförmedlingen, www.arbetsformedlingen.se

SPÄDBARN- FÖRÄLDRA RÖKER ALLT MINDRE

HÄLSA Rökning bland föräldrar till spädbarn har minskat under 2000-talet. Statistik från 1999 visar att 9 procent av mammorna och 14 procent av papporna rökte under den första månaden efter barnets födelse. När det gäller barn födda 2012 hade siffrorna minskat till 5 procent av mammorna och 10 procent av papporna.

De regionala skillnaderna är stora. Högst andel mammor och pappor, 8 respektive 15 procent, rökte i Södermanlands län. Den lägsta andelen hade Västerbottens län där 2 procent av mammorna och 6 procent av papporna rökte under barnets första månad i livet.

Källa: Socialstyrelsen, www.socialstyrelsen.se

En tiondel av Sverige ägs av kvinnor

Nästan hälften av all mark i Sverige, 48 procent, ägdes 2010 av privatpersoner. Ägandet var dock inte jämnt fördelat mellan kvinnor och män. 11 procent av Sveriges landyta ägdes av kvinnor och 36 procent ägdes av män. Av den privatägda marken ägde alltså män tre fjärdedelar och kvinnor en fjärdedel. Män som äger mark äger i genomsnitt större arealer än kvinnor.

När vi istället räknar antalet markägande personer kan vi se att fördelningen mellan hur många kvinnor och män som äger mark är jämnast i Stockholms län, där 40 procent av markägarna är kvinnor, och mest ojämn i Jönköpings län, där motsvarande siffra är 27 procent.

Utöver privatpersoner är näringslivet, med 32 procent, och det offentliga, med 15 procent, de stora markägarna. Föreningar och trossamfund äger 5 procent av Sveriges yta.

LÄS MER

i Markanvändningen i Sverige

